Ազգ
Azg armenian daily
8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2000 ՈՒՐԲԱԹ 222 (2190)

Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ադրբեջանի մշակույթի նախարարների հանդիպում Ստրասբուրգում

Եվրախորհրդի կենտրոնավայրից հաղորդում են, որ դեկտեմբերի 13-14-ը Ստրասբուրգում առաջին անգամ հանդիպելու են Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ադրբեջանի մշակույթի նախարարները՝ ուղենշելու Եվրոպայի կովկասյան այս բազմաշերտ տարածաշրջանի կայունությունն ամրապնդելուն ուղղված մշակութային իրենց նոր քաղաքականությունը: Այս կապակցությամբ Եվրախորհուրդը կովկասյան երեք երկրներին եռամյա ծրագիր է առաջարկում, որի նպատակն է արվեստի եւ մշակույթի միջոցով արդիականացնել իրենց միջպետական եւ միջհասարակական հարաբերությունները: Վերոհիշյալ երկրներում մշակութային քաղաքականության վերածնավորումը, ըստ Եվրախորհրդի, հնարավոր պիտի դառնա STAGE ծրագրի միջոցով, որը նախատեսում է օրենսդրական բարեփոխումներ եւ տեխնիկական օգնություն, ինչպես նաեւ արվեստի տարբեր բնագավառների պատասխանատուների վերապատրաստում: Գործընթացի ամբողջ տեւողության ընթացքում կովկասյան 3 երկրներն օգտվելու են դիտորդ պետությունների (Ռուսաստան, Թուրքիա, Ուկրաինա) փորձից եւ Շվեյցարիայի ու Հունաստանի ֆինանսական օժանդակությունից: 2001-2003 թթ.-ի համար նախատեսված է վերոհիշյալ նպատակով հատկացնել 640 հազար եվրո, որը գոյացել է տարբեր երկրների կամավոր հատկացումներից:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ

Գյումրին 12 տարի անց

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ
Գյումրի

Երեկ Գյումրին քաղաքի գերեզմանատներ այցելությամբ, համաժողովրդական ցավով նշեց 88-ի դառն ու դաժան դեկտեմբերի 7-ի հերթական տարելիցը: Չնայած աղետից 12 տարի է անցել, քանի կորուստների կսկիծը դեռ մնում է մարդկանց սրտերում: Երկրաշարժի տասնյակ հազարավոր զոհերի հիշատակը հարգելու համար նույն օրը Գյումրի էր ժամանել հանրապետության նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը: Նրա հետ էին ԱԺ փոխնախագահ Տիգրան Թորոսյանը, ՀՀ քաղաքաշինության եւ տարածքային կառավարման նախարար Լեոնիդ Հակոբյանը, այլ պաշտոնատարներ, լրագրողներ: Ժամը 11:30-ին նախագահն ու նրան ուղեկցող անձինք մարզային ու քաղաքային իշխանության, հասարակայնության ներկայացուցիչների ուղեկցությամբ այցելեցին «Շիրակ» գերեզմանատուն, խոնարհվեցին եւ ծաղկեպսակներ դրեցին աղետի անմեղ զոհերի հիշատակի խաչքար-հուշարձանին:

Անշուշտ, երկրաշարժի զոհերի հիշատակի եւ այդ ծանր աղետն ապրած մարդկանց հանդեպ հարգանքի լավագույն արտահայտությունը պետք է լինեն վերականգնված քաղաքներն ու գյուղերը: Չնայած այս ուղղությամբ, մասնավորապես Գյումրիում դեռ հսկայական աշխատանք կա անելու, այնուամենայնիվ, չի կարելի չնկատել նաեւ վերջին շրջանում առկա տեղաշարժը եւ նախագահ Քոչարյանի ջանքերի հետեւողականությունը: «Շիրակ» գերեզմանատնից մեքենաների շարասյունն ուղեւորվեց քաղաքի կենտրոն, Շչեդրինի փողոց, որտեղ տեղի ունեցավ ամրացված 90 բնակարանանոց շենքի բացումը: Կառույցի շինաշխատանքները կատարվել են պետական միջոցներով, սեփականաշնորհման գումարների հաշվին: Ինչպես այստեղ հավաքվածներին դիմելով նշեց մարզպետ Ֆելիքս Փիրումյանը, դեկտեմբերի հետագա գրեթե ամեն օր քաղաքում նման նորամուծներով է նշանավորվելու, եւ մինչեւ տարեվերջ այստեղ 1000 բնակարան է հանձնվելու: Իսկ շենքի բացման խորհրդանշական ժապավենը կտրելու պատիվը վերապահվեց հանրապետության նախագահին: Դիտելով շենքի ներսն ու բնակիչներից մեկին անձամբ հանձնելով բնակարանի բանալիները, նա նաեւ բաժակ բարձրացրեց ու բարեմաղթանքի խոսքեր ուղղեց տանտիրոջը:

Նախագահ Քոչարյանն ու մյուս բարձրաստիճան հյուրերն այնուհետեւ մասնակցեցին նաեւ Գյումրու Պարույր Սեւակի անունը կրող 18-րդ միջնակարգ դպրոցի նորակառույցի հանդիսավոր բացմանը: Մեկ հերթում 264 աշակերտական տեղով այս կրթօջախը, որը քաղաքում այս տարի շահագործման հանձնվող 7-րդ դպրոցական շենքն է, նույնպես կառուցվել է պետական միջոցներով: Հյուրերը գոհունակությամբ դիտեցին դպրոցի ընդարձակ ու ճաշակով հարդարված միջանցքները, մարզադահլիճը, լուսավոր դասասենյակները:

Պատգամավորները փորձում են ընդունել Սահմանադրությանը եւ տարրական տրամաբանությանը հակասող որոշում

ՀՌԱԿ ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանի տեսակետները ընտրական օրենսգրքում փոփոխություններ մտցնելու մասին

ԱԺ-ն բուռն քննարկումներից հետո որոշում ընդունեց փոփոխություններ կատարել ընտրական օրենսգրքում: Հաջորդ խորհրդարանական ընտրություններում գործելու է 94 համամասնական, 37 մեծամասնական սկզբունքը: Սա, ըստ էության, որոշ վերապահումներով նշանակում է, որ հաջորդ խորհրդարանում, համեմատած ներկայի հետ, քաղաքային հեղինակությունները, մականունավորները, քրեական օրենսգրքի տարբեր հոդվածներով կասկածվող պատգամավորները քիչ կլինեն, որակ չեն կազմի: ԱԺ-ն դեռեւս չի որոշել, թե նոր ընդունած օրենքը երբ է գործողության մեջ մտնելու: Այս հարցերի շուրջ իր տեսակետներն է արտահայտում ՀՌԱԿ ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը:

- Համամասնական սկզբունքով ընտրված պատգամավորների քանակի ավելացումը համարում ենք դրական, քանի որ հնարավորություն է ստեղծվում ձեւավորելու քաղաքական համակարգ: Քաղաքական համակարգի կարեւորագույն մասը քաղաքական կուսակցություններն են: Խորհրդարանը կքաղաքականացվի, կկուսակցականացվի եւ կարտահայտի տարբեր քաղաքական հոսանքների տեսակետները, որոնք առկա են հասարակության մեջ: Համամասնական-մեծամասնական հարաբերակցության փոփոխությունը ՀՌԱԿ-ը դրական է գնահատում: Առաջին հերթին որակական առումով կբարելավվի խորհրդարանի կազմը, քանի որ մեծամասնական ընտրատարածքներում ակնհայտ է քաղաքային հեղինակությունների առավելությունը: Մարդկանց պատգամավոր «ընտրվելը», որոնք չունեն տարրական քաղաքագիտական, կրթական մակարդակ, չափազանց վատ ազդեցություն է թողնում խորհրդարանի գործունեության վրա: Օրենք ընդունելը խորհրդարանի գործունեության մի մասն է, բայց կան ոչ պակաս կարեւոր հարցեր, ինչպես՝ օրենք քննարկելը:

Տես ➧ էջ 2

Իրանը ցեղասպանության բանաձեւը հավանաբար կընդունի մինչեւ տարեվերջ

ԹԵՀՐԱՆ, 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Տրանսկասպյան նախագիծ» միջազգային ինտերնետային լրագրողական ցանցում հրապարակվել է Ալբերտ Ֆրիդմանի վերլուծականը՝ ԻԻՀ-ի կողմից Հայոց ցեղասպանության ճանաչման շուրջ: «Իրանը միանում է շղթային. Թուրքիան ցնցված է» հոդվածում ասվում է, որ Թեհրանը կարծես թե միանում է այն պետությունների շարքին, որոնք ձգտում են առավելագույնս օգուտ քաղել Հայոց ցեղասպանության հարցի առաջին պլան մղվելու հանգամանքից:

Թերթը կանխատեսում է, թե ԻԻՀ խորհրդարանը կարող է հաստատել նախագիծը արդեն մինչեւ ընթացիկ տարվա վերջ: Ավելի վաղ հայտարարվել էր, թե օրինագծի քննարկումը տեղի կունենա ապրիլի 24-ին:

«Հավանաբար Թեհրանը ձգտում է վախեցնել Անկարային, որպեսզի հարկադրի Թուրքիային զիջումների գնալ տարածաշրջանային եւ երկկողմ հարաբերություններում առկա որոշ հիմնահարցերում: Այս հեռանկարները բնականաբար խուճապային տրամադրություններ են առաջացնում Անկարայում, որը պարզորոշ երեւում է մի շարք դիվանագետների հայտարարություններից: Այստեղ արդեն հասկանում են, որ իրավիճակը չի կարող շտկվել բացառապես շանտաժի միջոցով», գրում է Ֆրիդմանը: Հոդվածագիրը նշում է, որ խնդրո առարկա հարցի շուրջ թուրքական տեսակետների քարոզչության ուժեղացման հարցը լրջորեն ուսումնասիրվում է Թուրքիայի կառավարության կողմից, իսկ թուրք ծայրահեղ ազգայնականները պահանջում են համաշխարհային հակահայկական քարոզչական պատերազմ ծավալել: «Մի շարք բարձրաստիճան թուրք պաշտոնյաներ պահանջում են մշակել «հայկական պահանջատիրությանը դիմակայելու ռազմավարական ծրագիր», գրում է նա:

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հ. Վարդանյան. «Բոլոր խոշոր հայ բիզնեսմեններին պետք է միավորի հայ լինելու գաղափարը»

Համազգային բաժնետիրական միավորման մեջ նվազագույն դրամագլուխը՝ 1 մլն դոլար, առավելագույնը՝ 10 մլն

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒԽՈՅԱՆ

Երկու օր առաջ **«Ազգը»** հրապարակեց (նաեւ թերթի ինտերնետային տարբերակով 3 լեզուներով տարածվեց) «Գրանդ տոբակո» ՀՁ նախագահ եւ մի քանի այլ հայաստանյան գործարանների սեփականատեր Հրանտ Վարդանյանի բաց նամակը՝ ուղղված Հայաստանի ու Սփյուռքի բոլոր խոշոր գործարարներին՝ համազգային գործարար բաժնետիրական միավորում ստեղծելու կոչով: Ինչպիսի՞ն է լինելու այդ կառույցը, ի՞նչ սկզբունքով է գործելու եւ, ի վերջո, ո՞րն է նրա տնտեսական հիմնավորվածությունը: Այս հարցերը փնտրում են կոնկրետ, տնտեսապես հիմնավորված ու իրատեսական պատասխաններ, քանի որ համազգային գործարար բաժնետիրական ընկերություն ստեղծելու կամ նմանատիպ մի կառույցի՝ համահայկական բանկի, բոնդերի, ներդրումային խոշոր կառույցների, հրեական մոդելի ազգային բաժնետիրական ընկերությունների մասին խոսակցությունները միշտ էլ եղել են Հայաստանի անկախությունից ի վեր, սակայն չեն իրագործվել եւ մնացել են սոսկ որպես բարի ցանկություն ու ազգային ռոմանտիզմից բխող կոչեր:

Հիշեցնենք, որ Հ. Վարդանյանը վերոհիշյալ բաց նամակում կոչ է անում սփյուռքի ու Հայաստանի իր գործընկերներին համազգային բաժնետիրական միավորման մեջ կենտրոնացնել իրենց դրամագլուխները, որպեսզի «միասնաբար մշակած գործարար ծրագրերի համաձայն իրականացմամբ աստիճանաբար վերագործարկվեն խորհրդային ժամանակներից ժառանգություն մնացած գործարանները, կառուցվեն նորերը»:

Տես ➧ էջ 3

ՏԱՐԱԾՔ

Հզոր երկրաշարժ Թուրքմենստանում

ԱՇԳԱԲԱԴ, 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեկտեմբերի 6-ին, Երեւանի ժամանակով ժամը 21:12 րոպեին Թուրքմենստանում տեղի է ունեցել հզոր երկրաշարժ: Էպիկենտրոնը գտնվել է Նեբիդ դաղ քաղաքի մոտակայքում, ուր ցնցումների ուժգնությունը կազմել է 8,5 բալ: Ըստ «Ռոյթեր» գործակալության, զոհվել է 11 մարդ, կան ավերածություններ: Քաղաքը հոսանքազրկված է: Մինչդեռ Թուրքմենստանի պաշտոնական տվյալներով, էպիկենտրոնը գտնվել է Կասպից ծովում, որտեղ երկրաշարժի ուժգնությունը կազմել է 7,5 բալ: Ստորգետնյա ցնցումները զգացվել են նաեւ հարեւան երկրներում եւ ողջ Կովկասյան տարածաշրջանում՝ մասնավորապես Հայաստանում: Բաքվում երկրաշարժի ուժգնությունը կազմել է 4,5 բալ: Ադրբեջանի մայրաքաղաքում 1 մարդ մահացել է սթրեսի արդյունքում: Ցնցումների ալիքը հասել է նաեւ ՌԴ մայրաքաղաք Մոսկվա /մինչեւ 2 բալ/:

Վրաստանը կորցրե՞ց Պանկիսի կիրճը

ԹԲԻԼԻՍԻ, 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Վրաստանի միասնական կոմկուսի (ՎՄԿԿ) նախագահ Պանտելեյմոն Գեորգաձեն այն կարծիքին է, որ Վրաստանը չի վերադարձնի Պանկիսի կիրճը, որի գյուղերում տեղավորվել է Չեչնիայից եկած մինչեւ 7 հազար գաղթական: Ինչպես Փրայմ նյուսի թղթակցին հայտարարել է ՎՄԿԿ-ի ղեկավարը, չեչենները տարածաշրջանը կհայտարարեն Իչկերիայի Հանրապետություն, իսկ Վրաստանի ուժերը չեն բավականացնի այդ տարածքը վերադարձնելու համար: Պանտելեյմոն Գեորգաձեի կարծիքով, Չեչնիայի գաղթականներին Վրաստան տեղափոխվել թույլատրելը երկրի իշխանությունների մեծ սխալն էր: Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեի կարգադրության համաձայն, Պանկիսի կիրճում ծրագրվում է անցկացնել հատուկ միջոցառումներ, որոնց պատասխանատվությունը դրվել է պետական անվտանգության եւ ներքին գործերի նախարարությունների, սահմանապահ դեպարտամենտի եւ դատախազության վրա:

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐ

Կալանավորներն իրենց իրավունքների ոտնահարումից դժգոհում են այնքանով, որքանով գիտակցում են

Դեկտեմբերի 10-ը մարդու իրավունքների պաշտպանության միջազգային օրն է, եւ ՀՀ նախագահին առընթեր մարդու իրավունքների հարցերի հանձնաժողովը երեկվա նիստում քննարկում էր ինչպե՞ս նշանավորել այդ օրը Հայաստանում: Նախորդ տարվա օրինակով առաջարկվեց դիմել ՀՀ նախագահին, որպեսզի ուղերձով դիմի ժողովրդին:

Հանձնաժողովն այդ օրվան նախապատրաստվում է հանրապետության ազատազրկման վայրեր այցելելով, որոնց թիվը, հանձնաժողովի անդամներից մեկի ասելով, սպասվածից ավելին է. ամեն 30-40 կմ-ի վրա ազատազրկման վայր կա: Հետեւաբար ազատազրկվածների թիվն էլ փոքր չէ հանրապետությունում՝ շուրջ 6500: Հանձնաժողովի նախագահ Պարույր Հայրիկյանը հայտնեց, որ ավելի մտահոգող է ժամանակավոր պահման մեկուսարաններում գտնվողների մեծաթիվ լինելը, որը նշանակում է դատախազական համակարգում չեն հրաժարվել նախկին արատավոր սովորությունից:

Հանձնաժողովն այցելել է Աբովյանում գտնվող կանանց, անչափահասների գաղութներ, Կոշի ուղղիչ աշխատանքային գաղութ, Արագածոտնի մեկուսարան, Գորիսի բանտ, Սյունիք եւ այլն: Կարճատեւ ժամանակահատվածում հանձնաժողովը երկրորդ անակնկալ այցն է կատարել մեկուսարան նախորդ դիտողություններից հետո փոփոխությունները ստուգելու նպատակով: Նշվեց, որ Շուշիի բանտից կալանավորներն արդեն տեղափոխվել են Ստեփանակերտի վերանորոգված մեկուսարան, որի պայմանները, հանձնաժողովի անդամների տպավորությամբ, կարելի է օրինակելի համարել ազատազրկման վայրերի համար: Պրն Հայրիկյանը հայտնեց, որ հանդիպել են Սամվել եւ Կարեն Բաբայաններին, որոնք այս անգամ իրենց իրավունքների ոտնահարման առումով դժգոհություններ չեն հայտնել: Սամվել Բաբայանը միայն հայտնել է, որ ինքը մեղավոր չէ: Մեկուսարաններում մեծ թիվ են կազմել զինվորականները, որոնց արարքի մեջ եթե հանցանք չկա, ազատազրկումից հետո այդ ժամկետը պարտք է համարվում եւ ուղարկվում են զորամաս:

Աբովյանի կանանց գաղութին հանձնաժողովի տված գնահատականը դրական էր՝ աշխատատեղեր առօրյայի մասին, եթե նույնիսկ նրանք դժգոհություններ չեն հայտնում: Տեղին նկատեցին, որ կալանավորներն առանձնապես պատկերացում էլ չունեն իրենց իրավունքների մասին, որպեսզի դժգոհություններ արտահայտեն:

Աղասի Արշակյանին չէր գոհացնում հանձնաժողովի որդեգրած արձանագրողի կեցվածքը եւ ժամանակն է համարում վերլուծողի, հուշողի դերակատարություն ստանձնելը: Հանձնաժողովի անդամների

են ստեղծվում, խցերի հատակը բետոնապատում են: Այստեղ կալանավորների իրավունքների կոպիտ ոտնահարում համարվեց երկարատեւ տեսակցությունների արգելելը, որը բանտապետը պատճառաբանել է համապատասխան պայմանների բացակայությամբ: Հետաքրքրական է, որ նույն միտքը կրկնել են կին կալանավորները ընդգծելով մտերմության սահմանափակ հնարավորություններին: Մյուս գաղութների մասին տեղեկացրին, որ խցերը, նաեւ պատժախցերը էլեկտրասալիկներով են տաքացնում, Գորիսի բանտում կենտրոնացված ջեռուցում կա, սակայն խցերի վիճակն անմխիթար է: Կոշի գաղութի կոմունալ եւ սանիտարական պայմանները ստուգելուց հետո հանձնաժողովի անդամները մեկ եզրակացության են հանգել. խորհրդային տարիների համեմատ ազատազրկման վայրերում միակ փոփոխությունն այն է, որ ներկայումս կալանավորին պատժելիս սննդից չեն զրկում:

Հանձնաժողովի անդամներն ի գիտություն ընդունելով տեղեկատվությունը, այնուամենայնիվ այն տեսակետին չէին, թե գործընկերների ստացած տպավորությունը լիարժեք է արտահայտում կալանավորների իրական վիճակը: Գտնում էին, որ կալանավայրում անցկացրած մեկ-երկու ժամը դժվար թե լիարժեք պատկերացում տա ազատազրկվածների մյուս դիտողությունն այն էր, որ հիմնական ուշադրությունը կենտրոնացրել են ազատազրկման վայրերին ու զորամասերին, սակայն անտեսվում են դպրոցները, որտեղ պարապմունքները շարունակվում են առանց ջեռուցման: Ուշադրությունից դուրս են հոգեբուժարանները, սոցիալապես անապահովները եւ այլն: Պ. Հայրիկյանը համամիտ էր նրանց հետ, սակայն գտնում է, որ ամենից շատ պաշտպանության կարոտ են ազատազրկվածներն ու հրաման կատարողները:

Հանձնաժողովի հաջորդ նիստերի համար մի քանի առաջարկներ էին եղել, մասնավորապես մեկ առանձին նիստով քննարկել հիվանդ զինծառայողների վիճակը, իսկ մի քանիսը խնդրել էին օրակարգ մտցնել Արկադի Վարդանյանին կալանավորելու հարցը: Հետաքրքիր է, որ Ա. Վարդանյանի պաշտպան Ռուբեն Ռշտունին, որը մարդու իրավունքների հանձնաժողովի անդամ է, չէր միացել այս պահանջին: Որքան հասկանալի էր խոսք ու զրույցից, հազիվ թե այս հարցն օրակարգ մտնի, սակայն հանձնաժողովի նախագահը հավաստիացրեց, որ իրենք հետաքրքրվում են Ա. Վարդանյանով, հարցումներ են արել եւ պաշտոնական պատասխաններ ստացել եւ կշարունակեն հետաքրքրվել մարդու իրավունքները պաշտպանելու նպատակով:

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

Պատգամավորները փորձում են ընդունել Սահմանադրությանը եւ տարրական տրամաբանությանը հակասող օրենք

Սկիզբը էջ 1

– Ձեր նշած թաղային հեղինակությունները, անգրագետները կարող են նաեւ կուսակցական ցուցակներով ընտրվել պատգամավոր՝ դրա դիմաց կուսակցությանը վճարելով որոշակի գումար: Ընտրարշավի ընթացքում ընտրողներին 10 հազար դոլար բաժանող թաղային հեղինակությունը նույնքան գումար կարող է փոխանցել որեւէ կուսակցության եւ ցուցակում բարձր տեղ զբաղեցնել:

– Նյութական առումով պատգամավոր ընտրվելը շատ ավելի թանկ արժե, այնպես որ նման գումարներ կարող են քրեական հանցագործները վճարել: Ինչ որ ասում եք, ոչ միայն բացառված չէ, այլեւ, ենթադրում եմ, նման տեսակի մարդիկ այս կամ այն կուսակցության ցուցակում տեղ կգտնեն: Սակայն համոզված եմ, որ քանակական առումով կուսակցական ցուցակներում թաղային հեղինակությունները որակ չեն կազմի: Ո՞րն է թաղային հեղինակությունների առանձնահատկությունը: Հենց այն, որ նրանք թաղային են, այսինքն՝ նրանց հեղինակությունը տարածվում է թաղի, փողոցի, հանրապետական մասշտաբի ինչ-որ քաղաքի վրա: Օրինակ՝ Գորիսի կամ Էջմիածնի խուժանը, որն ահ ու սարսափ է տարածում տեղի բնակչության վրա, Երեւանում նրա մասին կամ չեն լսել, կամ իմանալով, որ որեւէ կուսակցության ցուցակում է ընդգրկվել, տվյալ կուսակցության իմիջի վրա բացասական ազդեցությունը կունենա: Հանրապետության մասշտաբով կուսակցություններն անպայման շահագրգռված կլինեն իրենց ցուցակները պարկեշտ մարդկանցով ձեւավորելու:

– Պրն Միրզախանյան, օրենքը գործողության մեջ մտցնելու ժամկետը մնաց երկրորդ ընթերցման: Կարծիքներ կան, թե ժամկետի շուրջ քննարկումներն իսկ հակասում են ՀՀ Սահմանադրությանը:

– Սա հակասում է ոչ միայն տարրական տրամաբանությանը, այլեւ Սահմանադրությանը: Գիտակցաբար ընդունված է օրենք, որն ուղղված է կատարյալ խորհրդարան ունենալուն: Սակայն այդ օրենքի կիրառումը արհեստականորեն հետաձգվում է եւ դրա համար որեւէ լուրջ պատճառաբանություն չի տրվում: Կա ներքին պատճառաբանություն՝ անարժան մարդկանց հավաքածուի կենդանական ձգտումը կառչել պատգամավորական աթոռներից: ՀՌԱԿ-ը երբեւէ հրապարակավ չի հայտարարել՝ պահանջելով ցրել ներկա ԱԺ-ն: Չենք էլ պատրաստվում նման հայտարարություն անել: Սակայն այն, ինչ կատարվեց ԱԺ վերջին նիստերից մեկի ընթացքում՝ ամրագրել նոր օրենքի կիրարկման ժամանակը, դիտում ենք որպես ՀՀ նախագահի իրավունքների ոտնահարման փորձ: Սահմանադրության մեջ ժամանակագրական առումով հստակ սահմանագծված է, թե երբ կարող է նախագահը ցրել խորհրդարանը: Նա իրավունք չունի խորհրդարանը ցրել ընտրվելու առաջին տարում, ինչպես նաեւ լիազորությունները վայր դնելուց վեց ամիս առաջ: Թաղային հեղինակությունների տրամաբանությունը հետեւյալն է. կամ պետք է հայ ժողովուրդը ընտրություն կատարի հին օրենքով եւ լավագույն դեպքում ունենա մեզ նմաններին, չի բացառվում մեզնից վատերին (դա տեսականորեն դժվար է պատկերացնել), կամ պետք է պատգամավորական աթոռները վայելեն եւս 2,5 տարի:

Օրենքի ընդունման դեպքում հարցը պետք է տեղափոխվի Սահմանադրական դատարան: Պետք է պատասխան տա Սահմանադրական դատարանը՝ հակասո՞ւմ է գործող օրենքին, թե՞ ոչ: Իսկ որ հակասում է տարրական տրամաբանությանը, ակնհայտ է:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

«Վերջին երկու տարիների ընթացքում ԱԺՄ-ին ամենաբնորոշը անգործությունն է եղել»

Մամուլի ազգային ակումբում ընդգծեց Շավարշ Քոչարյանը

Մամուլի ազգային ակումբի «Հրապարակ թեմա» ծրագրի շրջանակներում դեկտեմբերի 7-ին «Հոլսբեն» սրճարանում լրագրողները հանդիպեցին ԱԺՄ վարչության անդամ, ԱԺ կրթության եւ գիտության հանձնաժողովի նախագահ Շավարշ Քոչարյանի հետ: Հրապարակ թեման ԱԺՄ-ում տիրող եւ նյութականացող տարաձայնություններն ու տրոհվածությունն էին:

Ներկուսակցական իրավիճակը մեկնաբանելուց առաջ Քոչարյանը անդրադարձավ Հայաստանի անկախ Հանրապետության առջեւ կանգնած խնդիրներին, դրանք էին՝ անկախ պետության կայացումն ու ամրապնդումը, Արցախի հիմնախնդրի կարգավորումը, Հայաստան-Սփյուռք անջրպետի վերացումն ու կապերի ամրակայումը, ինչպես նաեւ՝ երկրաշարժի հետեւանքների վերացումը: «Այսօր պետք է արձանագրել, որ հաջողությունը միայն Ղարաբաղի հարցում է, ընդ որում՝ միայն ռազմական դաշտում, բայց ոչ՝ դիվանագիտական», ընդգծեց Քոչարյանը, ավելացնելով, որ «այդ խնդիրներից առաջնայինը Հայաստան պետության ճիշտ կայացումն է»: Եվ այսօր կլանային, ստվերային տնտեսության առկայությունը, արտագաղթի աճող ծավալները հետեւանք են այն հանգամանքի, որ «չի հաջողվել կայացնել այն պետությունը», որը զարգացման հնարավորություններ կունենար: Ըստ այդմ, արտագաղթի հիմնական պատճառը «երկրում հույսի, ապագայի հնարավորության բացակայությունն է», նկատեց ԱԺ պատգամավորը:

Բնականաբար, երկրում տիրող անառողջ հասարակական հարաբերությունները, քաղաքական դաշտի վերասերումները ուղղակիորեն պիտի անդրադառնային նաեւ կուսակցությունների գործունեության վրա, ինչն էլ տեղի է ունենում ԱԺՄ-ում: Այս հանգամանքը նկատի ունենալով՝ խնդրեցինք Քոչարյանին մեկնաբանել, թե ինչպես եղավ, որ արմատական ընդդիմության համարում ունեցող ԱԺՄ-ն այսօր կանգնել է «իշխանությո՞ւն, թե՞ ընդդիմություն» երկընտրանքի առջեւ, երբ է սկսվել այդ կուսակցության վերասերումը եւ ինչու:

«Արդեն երկու տարի ԱԺՄ-ում գենեզիս է տեղի ունենում, երկու տարի այդ վեճերը կան կուսակցությունում: ԱԺՄ-ն կորցրել է ամենակարեւոր հատկությունը՝ միասնականությունը: Այս վերջին 2 տարիների ընթացքում ԱԺՄ-ին ամենաբնորոշը անգործությունն է եղել», ընդգծեց Մամուլի ազգային ակումբի հյուրը: Բացի դրանից, ըստ Քոչարյանի, ԱԺՄ-ում համակարգային փոփոխությունների պահանջը փոխարինվում է առանձին պաշտոնյաների պահանջներով, ասենք, հարկային այս կամ այն օրենսդրության փոփոխությունը արդեն ծեծված է համարվում: Մինչդեռ, ըստ Քոչարյանի, առաջնային է մնում համակարգային փոփոխությունների պահանջը:

Ի պատասխան մեր մյուս հարցի, ըստ որի եթե ընդդիմադիր հայացքների համար Շ. Քոչարյանին «առաջարկվի» թողնել ԱԺ կրթության եւ գիտության հանձնաժողովի նախագահի պաշտոնը, կշարունակի՞ նա ընդդիմադիր դաշտում մնալ, վերջինս նկատեց, թե «ոչ մի պրոբլեմ չեմ տեսնում այդ պաշտոնը թողնելու մեջ, մանավանդ որ հանձնաժողովում շատ եմ ծանրաբեռնված»:

Միաժամանակ խնդրեցինք պարզել, որ եթե իր առաջ քաշած գիծը չհաղթի ԱԺՄ համագումարում, այդ դեպքում մնալո՞ւ է նա ԱԺՄ-ում: ՄԱԱ-ի հյուրը պատասխանեց, որ կմնա որպես շարքային ԱԺՄ-ական, սակայն ոչ՝ վարչության անդամ:

Ինչ վերաբերում է կուսակցական դաշտի վերասերումներին, այդ առումով ԱԺՄ վարչության անդամ Շ. Քոչարյանն ընդգծեց. «Կուսակցությունները լուսնից չեն իջնում, կուսակցականները նույն հասարակության անդամներն են, եւ հասարակության մեջ առկա բարոյալքվածության, հուսալքության երեւույթները սկսում են թափանցել նաեւ կուսակցական համակարգ»:

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ՎԱՆԱՁՈՐ

Հարգանքի տուրք երկրաշարժի զոհերի հիշատակին

Դեկտեմբերի 7-ին Վանաձորի Սուրբ Աստվածածին եկեղեցում Գուգարաց թեմի առաջնորդ Սեպուհ եպս. Չուլջյանը կատարեց երկրաշարժի զոհերի հոգեհանգստի արարողություն, մատուցվեց Սուրբ պատարագ:

Զոհերի հիշատակը հարգելու համար Վանաձոր էին ժամանել ՀՀ ԱԺ փոխնախագահ Գագիկ Ասլանյանը, ՀՀ արտադրական ենթակառուցվածքների գործունեությունը համակարգող նախարար Դավիթ Զադոյանը, առողջապահության նախարար Արարատ Մկրտչյանը, ԱԺ պատգամավորներ Վիկտոր Դալլաքյանը, Վահրամ Բաղդասարյանը, Մարտուն Մաթեւոսյանը, Արմեն Ռուստամյանը եւ ՀԺԿ նախագահ Ստեփան Դեմիրճյանը:

Երկրաշարժի զոհերի հիշատակի խաչքարին ծաղկեպսակներ դրվեցին ՀՀ նախագահի, Ազգային ժողովի, կառավարության, Լոռու մարզպետարանի, Վանաձորի քաղաքապետարանի անունից:

Մինչ Վանաձոր այցելելը հյուրերը երկրաշարժի զոհերի հիշատակին հարգանքի տուրք էին մատուցել Սպիտակում:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԽՈՅԱՆ,
Վանաձոր

«Ազգի» տղաները շատանում են

Վերականգնելով «Ազգի» ընտանիքում վերջերս մի փոքր խախտված ավանդույթը, մեր թերթի աշխատակից Անուշ Դովլաթյան-Բաբայանը եւ ամուսինը Դավիթ Ֆունգիկի Դովլաթյանը բախտավորվեցին առաջնեկ տղա զավակով՝ **Արամ**: Շնորհավորում ենք երջանիկ ծնողներին ու նրանց հարազատներին, հաջողություն ենք մաղթում մեր նորածին «ազգ»-ականին:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ժ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայութիւն / հեռ. 562941, 582483
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Հայաստանում այս տարին արդեն գործում են 67 ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների ընկերություններ, որոնցից 30-ը արտասահմանյան, հիմնականում ամերիկյան ընկերությունների մասնաճյուղեր են: Վերջիններիս ղեկավարները ԱՄՆ-ում բնակվող մեր հայրենակիցներն են: Այդ ընկերությունները հանրաճանաչ են ամերիկյան չափանիշներով, իսկ նրանցից ոմանց բաժնետոմսերի գները բորսաներում բարձրանում են նաեւ շնորհիվ Հայաստանում արտադրվող էժան ծրագրերի: Դրանց թվում ՀՀ արդյունաբե-

ԱՍՈՒԼԻՍ

Ինֆորմացիոն եւ բարձր տեխնոլոգիաները զարգանում են

Իսկ ինտերնետ կապի վիճակը՝ մնում անմխիթար

րության եւ առեւտրի փոխնախարար Արմեն Գրիգորյանը նշեց «Վիրաժ լոջիկ» եւ «Լեդա սիստեմս» բարձր տեխնոլոգիաների ընկերությունները: Նրանք զբաղվում են միկրոսխեմաների տոպոգրաֆիայով, սխեմատեխնիկայով, նրանց ծրագրերով «Սիմենս» եւ այլ հանրաճանաչ ընկերություններ արտադրում են միկրոսխեմաներ: Ընդհանրապես միկրոսխեմաներով, այսինքն բարձր տեխնոլոգիաներով Հայաստանում զբաղվում են միայն 4-5 ընկերություններ:

Միկրոսխեմաներ արտադրվում են Մալայզիայում եւ Սինգապուրում: Հայաստանն այս տարին, ցավոք, պատրաստ չէ այդ արտադրությունը եւս կենտրոնացնելու, չնայած խորհրդային տարիներին մեզ մոտ զարգացած էր այս ոլորտը, ունեինք մի քանի տասնյակ ռադիոէլեկտրոնային ձեռնարկություններ, որտեղ ընդգրկված էին 50 հազար մարդ: Դրանցից 20 հազարը զուտ ծրագրավորողներն էին: Սակայն բնական է, որ այն ժամանակվա եւ այն երկրի չափանիշներով պատրաստված արտադրանքի այսօր վաճառվելու հնարավորության մասին անիմաստ է անգամ խոսելը: Ժամանակակից չափանիշներին համապատասխանող տրանզիստոր, ռեզիստոր, միկրոսխեմա կամ նմանատիպ այլ արտադրանք արտադրելու համար հսկայական ներդրումներ են անհրաժեշտ: Բացի այդ, Հայաստանը դեռեւս ճանաչված չէ այս ոլորտում: Այդ ճանաչումը նոր-նոր է սկսվում: Այս տարին կարեւորը արտերկրից պատվիրված ծրագրերի պատրաստումն է: Դա հիմք կտա, որ հետագայում ստեղծենք մեր սեփական ծրագրերը եւ կազմակերպենք մեր արտադրությունը: Այդուհանդերձ, արդյունաբերության եւ առեւտրի փոխնախարարը բերեց «Սեակ» ընկերության օրինակը, որը պատրաստում է հաշվիչ տեխնիկայով ղեկավարվող հաստոցների ծրագրերը եւ արտադրում այդ սարքավորումը: Այս ընկերությունն արդեն Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի մի շարք հաստոցաշինական գործարանների մշտական մատակարարն է:

Հայկական վերջնական արտադրանքի արտահանման համար առկա են նաեւ օրենսդրական խնդիրներ: Պետք է պաշտպանվեն մտավոր սեփականության եւ տրանզիտի պահպանման հարցերը: Իսկ մինչ այդ, այսինքն ներկայումս, ծրագրեր պատրաստող ընկերությունների համար Հայաստանում ստեղծված են բավականին նպաստավոր պայմաններ: Նրանց արտադրանքը չի հարկվում: Բացի սոցիալական պարտադիր վճարումներից եւ եկամտահարկից, այլ վճարումներ չեն կատարվում: Կառավարությանն է ներկայացված նաեւ արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարության մշակած օրենսդրական փոփոխությունների փաթեթը, որն առավել կդյուրացնի ներդրումներն ու գործունեությունն այս ոլորտում:

Սակայն հարկ է նշել, որ այս ոլորտի զարգացման խոչընդոտներից գլխավորը՝ ինտերնետ ցանցին միանալու բարձր գինը եւ ցածր արագությունը, շարունակում է մնալ: Արմենտելը եւ ՀՀ տրանսպորտի եւ կապի նախարարությունը պատասխանատվությունը դրա համար գցում են միմյանց վրա: Արմեն Գրիգորյանը տարօրինակ է համարում նման իրավիճակը, երբ Հայաստանն արդեն միացել է կաբելային նոր գծին, տեստային փորձարկումներն անցել են, սակայն ինտերնետ կապը մնում է նույն որակական եւ գնային մակարդակին: Արմենտելը, համենայն դեպս, պատրաստակամություն է հայտնում միացնելու նոր գծին, սակայն նշում է, որ տրանսպորտի եւ կապի նախարարությունը չի սահմանում դրա սակագները: Ճշմարտությունը թերեւս այն է, որ այդ գների շուրջ երկու կողմերը չեն կարողանում պայմանավորվել, ինչից ճյուղը չի զարգանում: Այսպես թե այնպես, փոխնախարարը դիմել է տրանսպորտի եւ կապի նախարարությանը եւ մոտ օրերս ակնկալում է պատասխան: Նա հայտնեց նաեւ, որ նախագահի աշխատակազմից պարբերաբար հետաքրքրվում են, թե ինչպես է ընթանում այս խնդրի կարգավորումը: Այդ դեպքում երեւի ավելի ճիշտ կլիներ, որ այդ հարցով զբաղվեր հենց նախագահը, քանզի, եթե զերծ մնանք քաղաքական համակրանքներից եւ հակակրանքներից, նաեւ նրա ջանքերի շնորհիվ է, որ Հայաստանում սկսեցին գործել այս բնագավառի միջազգային մի շարք հայտնի ընկերություններ: Հետեւաբար հենց նա էլ պետք է հետեւողականորեն նպաստի ինտերնետ կապին առնչվող Արմենտելի եւ տրանսպորտի ու կապի նախարարության ձգձգված եւ ոլորտի զարգացումն արգելակող բնույթի լուծմանը:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Հ. Վարդանյան. «Բոլոր խոշոր հայ բիզնեսմեններին պետք է միավորի հայ լինելու գաղափարը»

Սկիզբը էջ 1

Պրն Վարդանյանը, որը համարվում է հին արտադրություններ վերականգնող հաջողակ տնտեսվար, «Ազգի» հետ զրույցում լավատես էր: Նա վերոհիշյալը լիովին իրատեսական է համարում եւ համոզմունք հայտնեց, որ առնվազն 30 խոշոր հայազգի միլիոնատերեր կարձագանքեն վերոհիշյալ նախաձեռնությանը: Համահայկական ԲԸ-ում, ըստ պրն Վարդանյանի, նվազագույն դրամագլուխը պետք է լինի 1 մլն ԱՄՆ դոլար, առավելագույնը՝ 10 մլն: Դրանք, ըստ նրա, լիովին իրատեսական հաշվարկներ են, արդեն առանձնացվել են այն գործարարների անունները, որոնց 21-րդ դարի՝ նոր հազարամյակի շեմին պրն Վարդանյանը պատրաստվում է շնորհավորական ուղերձների հետ միասին ուղարկել վերոհիշյալ կառույցի մասին իր գործարար առաջարկ-նամակները եւ ակնկալում, որ նրանցից առնվազն 10-ը միանգամից կարձագանքեն: «10-ը այն նվազագույն թիվն է, որով պետք է հիմնվի ընկերությունը», ասաց նա: Ընդ որում՝ հասցեատերերից 4-ը կամ 5-ը հայաստանցի գործարարներ են:

Ըստ Հ. Վարդանյանի դիտարկումների, Հայաստանում կա առնվազն 10 խոշոր, հեռանկարային եւ հետաքրքրական ձեռնարկություն, որոնց համար եթե մշակվեն նորմալ բիզնես-ծրագրեր ու գտնվեն ֆինանսական միջոցներ, հնարավոր կլինի լիովին վերագործարկել: Նրա կարծիքով, յուրաքանչյուր ձեռնարկության համար, ի վերջո, մեծ ցանկության դեպքում կարելի է լուծում գտնել, լուծման բանալի, որի համար կա, ենթադրվում է երեք կարեւոր պայման՝ ճիշտ որակական, գնային եւ գովազդային քաղաքականություն: Ըստ նրա, հայաստանյան խոշոր ձեռնարկություններում (քիմիական, էլեկտրատեխնիկական, մեքենաշինական, մետալուրգիական եւ այլն) առկա տեխնոլոգիաները թեեւ հին են, սակայն նվազագույն ներդրումներով գոնե մեկ-երկու տարում ոտքի կանգնեցնելու համար լիովին պետքական են: Օրինակ բերվեց հայաստանյան հինգ խոշոր գերհսկա ձեռնարկություններից մեկը՝ «Լույս» միավորումը. եթե այդ գործարանի փոխարեն նորը կառուցվի, անհրաժեշտ կլինի 200-300 մլն դոլար, իսկ եթե փորձ արվի հին բազայի վրա ստեղծել նորը, անհրաժեշտ կլինի նվազագույնը 3 մլն, առավելագույնը՝ 5 մլն դոլար:

Համազգային բաժնետիրական ընկերության գործունեության մեխանիզմը, ըստ Հ. Վարդանյանի, հետեւյալն է. «Հայ բիզնեսմեն» պայմանական անվամբ այդ կառույցում (ներքոշարադրյալ բոլոր թվերը պայմանական են լինելու-Գ. Մ.) իրենց դրամագլուխն են դնում 10 բիզնեսմեններ եւ հավաքվում է, ասենք, 100 մլն դոլար: Կառույցում ստեղծվում է մասնագետների մի խումբ, որտեղ կենտրոնացվում են Հայաստանի ու սփյուռքի մարքեթինգի, մենեջմենթի մասնագիտական, ինժեներատեխնիկական ու գիտական ներուժը: Նրանց դատին են ներկայացվում բիզնես-ծրագրերը (դրանք կարող են առաջարկել փայատերերից յուրաքանչյուրը, անձամբ Հ. Վարդանյանն ունի տարբեր ոլորտների 10 ծրագիր): Ծրագրերը բերվում են վերջնական տեսքի եւ դրվում փայատերերի քննարկմանը: Գնահատվում է ծրագրի նվազագույն ներդրումների չափը, հաստատվում, ապա՝ ընդհանուր դրամագլխից գումար հատկացվում ծրագրի ֆինանսավորմանը: Հետո, երբ արդեն ձեռնարկությունն սկսում է աշխատել, ստացված շահույթները բաշխվում են ըստ բիզնեսմենների դրամագլխի չափերի: Ինչ վերաբերում է շահույթներին, պրն Վարդանյանը լիովին համամիտ է այն պնդմանը, թե միայն հայրենասիրությունը բիզնեսի մեջ քիչ է, եւ առանց շահույթի հնարավոր չէ ոչինչ նախաձեռնել, սակայն միաժամանակ պնդում է, որ կարելի է հայրենասիրությունը դնել որպես բիզնեսի հիմք, եթե կարող ես տեղավորվել նվազագույն շահույթների մեջ: «Մեզ՝ բոլոր բիզնեսմեններիս, համահայկական բաժնետիրական ընկերության տանիքի տակ, անկախ մեր սկզբունքներից, գործելաոճից ու ճաշակից, միավորողը մեկն է՝ հայ լինելու հանգամանքը», լավատեսորեն եզրափակեց Հ. Վարդանյանը:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ցելլեում բացվեց ՀՀ առեւտրաարդյունաբերական ներկայացուցչություն

Թեեւ Հայաստանի եռագույնը դեռ (զուտ տեխնիկական պատճառներով) չի ծածանվում գերմանական Ցելլե քաղաքում տեղակայված Ներքին Սաքսոնիայի Արեւելաեվրոպական կենտրոնի՝ Ուկրաինայի, Ռուսաստանի, Ղազախստանի, Վրաստանի, Մոլդովայի, Կիրգիզիայի, Բուլղարիայի դրոշների կողքին, սակայն արդեն երեք շաբաթ այստեղ գործում է Հայաստանի առեւտրաարդյունաբերական պալատի ներկայացուցչությունը: 2000 թվականի մարտի 1-ից Սամվել Թադեւոսյանը պաշտոնապես նշանակվել է Հայաստանի Հանրապետության ներկայացուցիչ: «Սա Հայաստանի համար շատ կարեւոր քայլ եմ համարում», մեր հեռախոսազրույցում ասաց ԳԴՀ-ում ՀՀ դեսպան Աշոտ Ոսկանյանը՝ ընդգծելով մեր երկրի համար առեւտրական ներկայացուցիչների ինստիտուտի ընդլայնման հրատապությունը:

Հաննովերին մերձակա Ցելլեն Բեռլինից երկու ժամ է հեռու: Այնտեղ գտնվող Ներքին Սաքսոնիայի Արեւելաեվրոպական կենտրոնը բավականաչափ մեծ շենք է զբաղեցնում: Արեւելյան Եվրոպայի գործարար կենտրոնը (կենտրոնատեղը՝ Համբուրգ), որի խմբակազմում է նաեւ վերոհիշյալը, նպատակ է հետապնդում զարգացնել Միջին եւ Արեւելյան Եվրոպայի երկրների գործնական կոոպերացիան, դրանց հնարավորություն է տալիս մտնել գերմանական, վերջինիս միջոցով նաեւ շրջակա շուկաներ, ինչպես նաեւ նպաստում է այդ երկրների ինտեգրմանը:

Մոտ երկու տարի բանակցություններ են վարվել, որ Հայաստանը տեղ գտնի կենտրոնի ուշադրությանն արժանացած երկրների շարքում: Սա, ասում է Ռուսաստանում աշխատած 40-ամյա էջմիածինցի գործարար Սամվել Թադեւոսյանը, բացառապես եղել է իմ նախաձեռնությունը, երկու տարի աշխատել եմ ծրագրի վրա: Որոշ ապրանքատեսակներ՝ կոնյակ, տրիկոտաժ, վանակատ (օբսիդիան) արտահանելու ուղղությամբ աշխատանքներ արդեն սկսել ենք: Նոյեմբերի 28-ին Ցելլեում բացվեց Ստեփան Գրիգորյանի ցուցահանդեսը: Արարողությանն, ի թիվս այլոց, ներկա էին Ցելլեի քաղաքապետը, ԳԴՀ-ում ՀՀ դեսպանը, Գերմանահայոց առաջնորդ Գարեգին արք. Բեկչյանը, ԳԴՀ-ում Հայաստանի առեւտրաարդյունաբերական նորանշանակ ներկայացուցիչը: Նկարչի «Ձոն Դյուրերին» կտավը հանդիսավորապես հանձնվեց քաղաքագլուխ Գերտ Վիլհելմ Գոնելին:

Պարոն Թադեւոսյանի ծանուցմամբ, առաջիկայում կստորագրվի վերջնական պայմանագիրը, իսկ 2001-ի փետրվարին տեղի կունենա Հայաստանի առեւտրաարդյունաբերական ներկայացուցչության պաշտոնական բացումը: Բայց մինչ հանդիսավոր նորամուտը, հունվարից կենտրոնի առջեւ կփողփողա հայկական եռագույնը: Հուսանք, որ այն որակախտով տառապող գերմանացու համար վաղը կդառնա վստահելի ապրանքի կողմնացույց: Եվ միգուցե նրանք էլ ասեն. «Ձերը, ճիշտ եք ասում, ուրի՛շ է»:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ
Գերմանիա

1 մլն մարկ ԳԴՀ-ի կողմից երաշտից տուժածներին

Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության տեխնիկական համագործակցության ընկերության (GTZ) կողմից Հայաստանի հարավային շրջաններում երաշտից տուժածների ֆոնդին է փոխանցվել 300 հազար գերմանական մարկ: Հատուկ հիմնադրամի միջոցներից տրամադրված այդ գումարով նախատեսվում է գնել 300 տոննա ալյուր, ինչպես նաեւ ապրանքանյութական միջոցներ, որոնք կհատկացվեն ոռոգման համակարգի վերականգնման նպատակով «Աբերք՝ աշխատանքի դիմաց» միջոցառումների իրականացման համար: Բացի այդ գումարից, վերոհիշյալ հիմնադրամի միջոցներից եւս 1 մլն մարկ է փոխանցվել Հայաստանի օգնության ծրագրերի ֆինանսավորմանը, որոնք իրականացնում է համաշխարհային պարենային ծրագիրը:

Գ. Մ.

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ

Մրգույթ. Աշխատանքի են հրավիրվում փոստատար աղունիկներ

Մրգույթին կարող են մասնակցել բոլոր աղավնիներից բան հասկացողները, աղունիկ թռցնողները, օդային բնական փոխադրամիջոցների «գիտակները» (այդ թվում կալանավորները):

Գորիս քաղաքում, ուր, ի հեճուկս անվճարունակ բնակչության, երկրաչափական պրոգրեսիայով օրեցօր ավելանում է «լեզուն կտրած» հեռախոսների թիվը, արտոնյալ պայմաններում (կուսական լեռներ, հարաբերական խոնավության կանոնավոր ցուցանիշ) մշտական աշխատանքի են հրավիրվում... աղունիկներ (իհարկե՝ սկզբում տերերի ուղեկցությամբ):

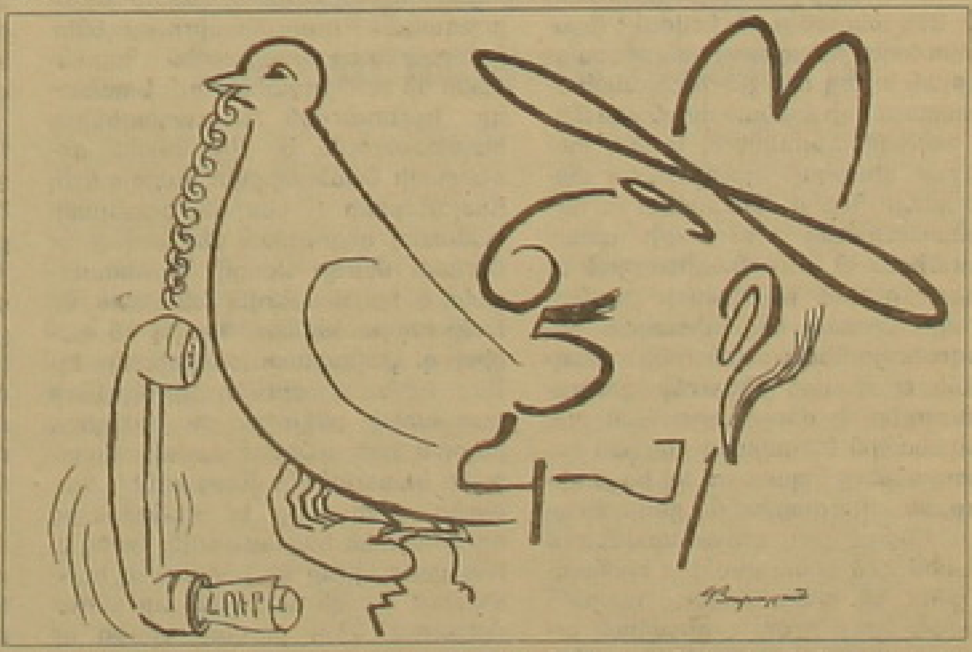

Փոստատար աղունիկների համար կանխավճար կամ հետագա ռոճիկ բացառվում է: Աղունիկների դիմաց բնամթերք (Գորիսի լոբի, Քարահունջի օղի, Տեղ գյուղի թոնրի բոքոն, Հալիձորի ընկույզ, Բռունի ավելուկ, Վերիշենի լավաշ...): Լավագույն (ուղերթ-ժամ) աղունիկների տերերը թող ակնկալեն նաեւ գործազուրկ բնակիչների դեռեւս չվճարված կտրոնները:

Հիշեցում. նրբա եւ սրբագույն այդ թռչունների անվտանգությունը չի երաշխավորվում. ավա՜ղ, անգղեր օդում էլ կան: Շտապենք, տեղերը շեշտակի նվազելու միտում ունեն, որովհետեւ բնամթերքի պաշարները սպառվելու վրա են, կտրոններն ուժն են կորցնում, իսկ իրար դեռ բան ասելու էներգիա ունեցող մարդիկ նվաղում-պրծնում են:

Ապրի Արմենտելը, թե չէ ո՞վ էր հիշելու աղավնիների այդ աստվածատուր շնորհը:

ԼԵՆԱ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ
Գորիս

ԱԶԳ

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Անհրաժեշտ է արձագանքել Ստամբուլի պատրիարքի հայտարարություններին

1915-ի ցեղասպանության ականատեսների մնացորդները ներկայումս մշտական վախի ու վտանգի մեջ են ապրում Թուրքիայում: Մինչ աշխարհի ուրիշ անկյուններում բնակություն հաստատած հայրենակիցները կարող են խիզախորեն բարձրացնել իրենց ձայնը եւ պահանջել ցեղասպանության ճանաչումը, Թուրքիայի հայերը ստիպված են լուռ մնալ: Ինչպես վերջերս բրիտանացի մի լրագրող էր հաղորդում Ստամբուլից, տեղացի հայերն ապրում են իրենց մարդասպանների հետնորդների միջավայրում եւ հենց այն հողի վրա, որտեղ իրենց նախնիներից ավելի քան մեկ միլիոնը կոտորվել է: Եվ մինչ թուրքերից շատերն ընկերական ու համբերատար են, կան այնպիսիք, որոնք բացահայտ թշնամանքով են համակված փոքրամասնությունների հանդեպ: Թուրքական կառավարությունը շարունակում է բյուրոկրատական սահմանափակումներ պարտադրել տեղի հայկական եկեղեցիներին եւ դպրոցներին: Թուրքիայում ապրող հայերի համար ցեղասպանությունը սոսկ ցավալի հիշողություն չէ: Դրա հետեւանքները նրանք մինչեւ օրս զգում են իրենց ամենօրյա կյանքում:

Այլ երկրներում ապրող հայերը, գիտակցելով այս ծանր իրականությունը, կարեկցում են Թուրքիայի իրենց հայրենակիցներին: Եվ նույնիսկ երբ թուրքահայերը հաղորդագրություն են հրապարակում ցեղասպանության ճանաչման դեմ, սփյուռքահայերի մեծամասնությունը հասկանում է, որ նման բան արվում է բացառապես ճնշման տակ: Թուրքական կառավարությունը միշտ էլ որպես պատանդ է օգտագործել տեղի հայկական համայնքին փորձելով հակակշռել իր սահմաններից դուրս ապրող հայերի պահանջները: Թուրքիայի իրավահաջորդ հայ պատրիարքները միշտ էլ գտնվել են ցավալիորեն դժվար կացության մեջ: Երբ ստիպված հայտարարություններ են արել ընդդեմ հայկական պահանջների, նրանք փորձել են հավասարակշռել մի կողմից Անկարային դուր գալու եւ մյուս կողմից իրենց բարոյական պարտականություններին չդավաճանելու ցանկությունները: Վերջին երեք ամիսներին, սակայն, սփյուռքահայերը նվազ ըմբռնումով եւ առավել անհամբերությամբ են հետեւում Ստամբուլի նորընտիր պատրիարք Մեսրոպ Բ-ի հրապարակային ելույթներին:

Սեպտեմբերին, երբ Մ. Նահանգների Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների պալատի միջազգային հարաբերությունների հանձնախումբը քննարկում էր Հայկական ցեղասպանության բանաձեւը, պատրիարքը հայտարարեց, որ կոնգրեսական այդ գործողությունը «վնասակար» է եւ «ցավալի»: Նա հայտարարեց, որ մի երրորդ կողմ (տվյալ դեպքում Մ. Նահանգների Կոնգրեսը) իրավունք չունի միջնորդելու հայերի եւ Թուրքիայի միջեւ: Թուրքական կառավարությունը պատրիարքի հայտարարության պատճեններն ուղարկեց Մ. Նահանգների Կոնգրեսի յուրաքանչյուր անդամին: Բանաձեւի ձախողումից հետո վարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթն ու Վաշինգտոնում թուրք դեսպանը հրապարակայնորեն շնորհակալություն հայտնեցին պատրիարքին «գործնական աջակցության» համար:

Այնուհետեւ նոյեմբերի 12-ին պատրիարքը երկրորդ հայտարարությունն արեց կշտամբելով Հռոմի պապ Հովհաննես Պողոս Բ-ի եւ Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ի համատեղ կոմյունիկեն, որտեղ նշում կար նաեւ Հայկական ցեղասպանության մասին: Նա հույս հայտնեց, որ «Հռոմում կատարված այդ քննարկումները կմնան էկումենիկ երկխոսությունների սահմաններում եւ չեն առնչվի քաղաքականորեն զգայուն թեմաներին»:

Զարմանալիորեն ոչ կաթողիկոսը, ոչ էլ մյուս հայ հոգեւորականները չարձագանքեցին պատրիարքի քննադատական խոսքերին:

Անորոշ պատճառներով պատրիարքն իրեն պարտավորված չի զգում ցարդ դատապարտելու ֆրանսիական Սենատին կամ իտալական խորհրդարանին Հայկական ցեղասպանությունն ընդունելու առնչությամբ: Սակայն այս անգամ մի խումբ ստամբուլահայեր, պատրիարքի առաջնորդությամբ, որոշել են իրենց ուշադրությունը կենտրոնացնել Եվրոպական խորհրդարանի նոյեմբերի 15-ի որոշման վրա, որով պահանջվում է Թուրքիայից «աջակցել երկրի հայկական փոքրամասնությանը՝ հատկապես ճանաչելով նրանց եւ նրանց նախնիների հանդեպ գործադրված ցեղասպանությունը»: Թուրքիայի հայ ուղղափառ, կաթոլիկ եւ ավետարանչական եկեղեցու 69 ներկայացուցիչներ «տարօրինակ» համարելով Եվրախորհրդարանի պահանջները՝ գտել են, որ իրենք ոչ «ակնկալել եւ ոչ էլ, առավել եւս, դիմել են երրորդ կողմի աջակցությանը»: Իրենք միշտ նախընտրել են իրենց հարցերը լուծել թուրքական կառավարության հետ ուղղակի երկխոսության միջոցով:

Հետաքրքիր է, որ Թուրքիայի հայերը «երրորդ կողմի» որոշումներից խուսափում են: Պարզ է, որ դա անում են թուրքական կառավարության անմիջական ճնշումների ներքո: Նրանք այդպես վարվում են իմանալով, թե ինչ է «սպասվում» նրանցից եւ որն է «լավը» իրենց համար: Նրանք նաեւ կարծես հասկանալ են տվել թուրքական կառավարությանը, որ եթե իրենց համայնքի հարցերը չլուծվեն, «միջամտությունը» դրսից կշարունակվի: Հուսանք, որ թուրքական կառավարությունը կհասկանա ակնարկը եւ կիրականացնի որոշ բարենորոգումներ:

Գտնում եմ, որ սխալ էր չարձագանքել պատրիարքի հայտարարություններին: Լուռ մնալը վնասում է ինչպես ընդհանրապես Հայկական հարցին, այնպես էլ մասնավորապես իրեն՝ պատրիարքին: Սփյուռքի հայ ղեկավարները պարտավոր են հրապարակայնորեն, բայց քաղաքավարի նշել, որ թուրքերը ստիպում են պատրիարքին դառնալ իրենց խոսնակը: Հենց միջազգային լրատվամիջոցները հրապարակեն նման հաղորդում, թուրքական կառավարությունը կդադարի ճնշումներ գործադրելուց: Պատրիարքն էլ ձերբազատվելով քաղաքական հակասություններից՝ իր ամբողջ ուժն ու կորովը կնվիրի կրոնական պարտականությունների կատարմանը:

ՀԱՐՈՒԹ ՍԱՍՈՒՆՅԱՆ,
«Կալիֆոռնիա կուրիեր»
հրատարակիչ-խմբագիր

ԳՅՈՒՄՐԻ

Շիրակի պատմամշակութային արժեքները՝ հերթական գիտաժողովում

«Ազգը» տեղեկացրել է Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությանը նվիրված հանրապետական չորրորդ եռօրյա գիտաժողովի մասին, որն օրեր առաջ, ինչպես եւ նախորդ երեքը, անցկացվեց Գյումրիում: Արմատացած անպարփակ մայրաքաղաքամոլության ընդհանուր խորապատկերում այս այլընտրանքն ինքնին դրական պետք է համարել: Մյուս կողմից, դատելով նաեւ ամենահեղինակավոր մասնագետների գնահատականներից, այստեղ անցկացվող գիտաժողովներն արդարացվում են նաեւ գիտական իմաստով: Քաղաքի կյանքում գիտամշակութային կարեւոր իրադարձություն լինելուց զատ դրանք խթանում, օգնում են տեղում գիտական մտքի զարգացմանը, ուսումնասիրվող նյութին անմիջաբար մոտ հայագիտական տարբեր բնագավառների հետազոտություններին: Մեկ անգամ չէ, որ նշվում է մասնավորապես հնագիտության, ազգագրության եւ այլ ոլորտների շիրակցի երիտասարդ գիտնական-մասնագետների հետազոտությունների, նրանց մատուցած գիտական նյութի բարձր մակարդակը: Դրա մի հետեւանքն ու արտահայտությունը երեք տարի առաջ Գյումրիում ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության եւ ազգագրության ինստիտուտի մասնաճյուղի՝ Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի ստեղծումն էր ու այդ կենտրոնի գործունեությունը: Ի վերջո, գիտական այս բավականին ներկայացուցչական նստաշրջանները նպաստում են հայագիտության զարգացմանն ընդհանրապես: Անցած չորս գիտաժողովներում միասին 228 զեկուցումների հիմնադրույթներ են հրատարակվել, այսինքն այդքան նյութ դրվել է գիտական շրջանառության մեջ: Առավել հետաքրքրություն ներկայացնողները ծավալուն հոդվածների ձեւով եւ ռուսերեն ու անգլերեն հակիրճ ամփոփումներով տեղ են գտել նաեւ Շիրակի հայագիտական կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ» ժողովածուի ցարդ լույս տեսած առաջին եւ երկրորդ համարներում:

Հերթական գիտաժողովի երեք օրերի ընթացքում ԳԱԱ հնագիտության եւ ազգագրության, արվեստի ինստիտուտների, Շիրակի հայագիտական կենտրոնի եւ երկրագիտական թանգարանի, տեղի այլ գիտամշակութային հաստատությունների ու բուհական մասնագետների կողմից ընթերցված երեք տասնյակ զեկուցումներում ներկայացված էին Շիրակին վերաբերող վերջին երկու տարիների պատմագիտական ու հնագիտական, ազգագրական ու բանագիտական, արվեստագիտական, էթնոսոցիոլոգիական եւ այլ հետազոտությունների արդյունքները: Գիտությանը հայտնի է, որ Շիրակի տարածքը մարդկային բնակության շրջաններից է եղել վաղնջական ժամանակներից: Հնագույն մարդու հետքերի եւ նրա տեղաշարժման ուղիների որոնմանն ուղղված ԻՆՏԱՍ միջազգային ծրագրի շրջանակներում այս տարի հայ-ֆրանսիական համատեղ արշավախումբը հնագիտական-հետախուզական ուսումնասիրություններ իրականացրեց հյուսիսային Հայաստանի մի շարք շրջաններում: Նպատակը քարեդարյան հուշարձանների հայտնաբերումն էր: Այս մասին գիտարշավի մասնակիցներ Համազասպ Խաչատրյանի եւ Լարիսա Եգանյանի համատեղ զեկուցման մեջ նշվեց, որ Շիրակի մարզի Աշոցքի տարածաշրջանում հայտնաբերվել են նման մի քանի հուշարձաններ: Գտնվել են դաշտի ու վանակատի (օբսիդիանի) ելքեր, քարե գործիքներ, գործիքների բազմաթիվ բեկորներ ու ցլեպներ, ինչպես նաեւ անհայտ ժամանակաշրջանի կառույցների մնացորդներ: Դաշտից, բազալտից եւ վանակատից գործիքներ են հայտնաբերվել նաեւ Ախուրյանի կիրճի մի ընդարձակ հատվածում, մարզի առանձին այլ տեղամասերում: Ձեռք բերված նյութի մի մասը ժամանակագրական առումով լրացուցիչ ուսումնասիրության կարիք ունի:

Շիրակի մարզկենտրոնի «Սեւ բերդ» կոչվող վայրում հայտնաբերված քարե գործիքների համալիրի մասին էր Բենիկ Երիցյանի ուսումնասիրությունը: Այս հնավայրը բազմաշերտ ու բազմաբնույթ բնակատեղի է, որի կենտրոնական հատվածի պեղումներից հայտնաբերվել են վանակատե երկու հավաքածու եւ քարե գործիքներ դոլերիտ-բազալտից ու կայծքարից: Մասնավորապես վանակատե իրերի եւ դրանց կազմած հավանաբար միասնական արտադրական համալիրի տարբերակիչ հատկությունների ուսումնասիրությունը հեղինակին հիմք է տվել հավաքածուն որակելու որպես քարի մշակման արդեն վերադրուկային դրսեւորում ուշ բրոնզե դարում: Բուն հուշարձան-բնակատեղիում, որի ստորին շերտը վերաբերում է վաղ բրոնզի դարին, 1993 թվականից պեղումներ է իրականացնում «Կումայրի» արգելոց-թանգարանի հնագիտական ջոկատը: Ինչպես նշվեց Ստեփան Տեր-Մարգարյանի եւ Ինգա Ավագյանի ներկայացրած զեկուցման մեջ, այստեղ պեղված կառույցը հայտնաբերված նյութերով նախնական թվագրված է հետուրարտական ժամանակաշրջանով, սակայն որոշ նյութեր թույլ են տալիս ենթադրել, որ հիմնադրվել է դեռեւս ուրարտական շրջանում:

Ռուսա I (մ. թ. ա 735-714 թթ.) արքայից հետո այսպես կոչված ուրարտական պետության ծայրագավառ Շիրակում ծաղկում ապրած Հոռոմի բերդաքաղաքին էր առնչվում Սիմոն Հմայակյանի պատմագիտական հետազոտությունը: Ըստ հեղինակի վերլուծության, այդ շրջանում ուրարտական պետականության ու մշակույթի մի նոր վերելքը պայմանավորված էր պատմական հանգամանքների թելադրանքով մ. թ. ա. VII դարում սկիզբ առած ուրարտա-ասորական դաշինքով:

Շիրակի պատմամշակութային արժեքներից Մարմաշենի 1999-2000 թթ. պեղում-նորոգումներին, 10-րդ դարում Տրդատ ճարտարապետի ձեռքով կառուցված եւ մինչեւ կաթողիկոսարանի Անի տեղափոխվելը Հայաստանի Մայր տաճարը եղած Արգինայի կաթողիկե եկեղեցու ճարտարապետությանը, Անիի սրբոց Հռիփսիմյաց վկայարան-մատուռին, հին հայկական համալիր շինությունների եռյակում Տիգնիս միջնադարյան ամրոցի դերին էին նվիրված Սերգեյ Հարությունյանի, ճարտարապետության դոկտոր Մուրադ Հասրաթյանի, Արտակ Ղուլյանի, Սարգիս Պետրոսյանի եւ Լուսինե Պետրոսյանի (վերջին երկուսը՝ համատեղ) զեկուցումները:

Գիտաժողովում առավել հետաքրքրություն առաջացրածներից մեկը (ցավոք, բոլորին անդրադառնալ հնարավոր չէ) ԳԱԱ հնագիտության եւ ազգագրության ինստիտուտի ազգագրության բաժնի վարիչ Դերենիկ Վարդումյանի «Տեղանունների, ըստ այդմ՝ ՀՀ երկրորդ քաղաքի անվան շուրջը» զեկուցումն էր: Գյումրի-Կումայրի խնդիրն առաջին գիտաժողովին չէ, որ վերարծարծվում է տարբեր մասնագետների կողմից: Պրն Վարդումյանը դրան անդրադարձավ դարերի ընթացքում օտարների տիրապետության հետեւանքով Հայաստանի տեղանունների աղավաղման ու հայազրկման, պատմական անունների վերականգնման սկզբունքով վերջին տասնամյակում կատարված տեղանվանափոխությունների ընդհանուր համատեքստում, որը, թվում է, առավել ճշմարիտ հայեցակետ է: Մատնանշելով նոր անվանումների մի շարք սխալներ, բանախոսն ընդգծեց, թե ամենից ցավալին, սակայն, հանրապետության երկրորդ քաղաքի ողբալիորեն չարչրկված վերանվանումն է: Ինչպես նշվեց, սպասվում էր, որ հայտնի հանգամանքներում Ալեքսանդրապոլ, ապա Լենինական մկրտված անունները վերջապես տեղը կզիջեն պատմականորեն հայտնի հայեցի Կումայրի տեղանվանը (սկզբնապես այդպես էլ արվել էր), բայց վերջին հաշվով հաղթեց գավառային մտայնությունը եւ այդ ամենահայեցի քաղաքը վերակոչվեց թրքաշունչ-թրքահունչ Գյումրի անվամբ: Գիտնականի համոզմամբ, Կումայրի անվան վերականգնումը պետք է դառնա քաղաքի խելամիտ մտավորականների պատվի գործը: Առաջ անցնելով ասենք, որ գիտական այս նստաշրջանի ավարտին առաջարկվեց ստեղծել խմբագրական հանձնախումբ՝ սույն խնդրով ուղերձ մշակելու եւ իշխանություններին դիմելու համար:

Թեմատիկ հարցադրման առումով հետաքրքիր նորություն էր ազգագրագետ Կարլ Մեղրոյանի՝ Ալեքպոլ-Լենինականի քաղաքային կենցաղում գյուղատնտեսական զբաղմունքների տեղին ու դերին վերաբերող ուսումնասիրությունը: Իր արդիական նշանակությամբ առանձին հրապարակման նյութ է Արտաշես Բոյաջյանի եւ Համլետ Սարգսյանի «Գյումրու ժողովրդագրական իրավիճակի գնահատման փորձը» (ընդգրկում է 1990-2000 թթ.): Անձնանունների ընտրության մոտիվների, Շիրակի արդի ժողովրդական երաժշտական ստեղծագործության բարբառային որոշ հասկանիշների, նույնի աշուղական երգարվեստի ավանդույթների ու զարգացման արդի միտումների վերլուծություն էին Նիկոլ Մարգարյանի, Անահիտ Բաղդասարյանի, Համլիկ Ափինյանի գիտական զեկուցումները եւ այլն:

Նստաշրջանի մասնակիցներին եւ հյուրերին հնարավորություն ընձեռվեց այցելելու մարզկենտրոնից ոչ հեռու տեղվող Բենիամինի անտիկ ժամանակաշրջանի հնավայր, որն ըստ մասնագետների ենթադրության պատմական Դրասխանակերտն է, ինչպես նաեւ Մարմաշենի միջնադարյան վանական համալիր: Գիտաժողովի մի մեծ խումբ մասնակիցների ընդունեց Շիրակի մարզպետ Ֆելիքս Փիրումյանը: Ծավալված գործնական զրույցի ընթացքում արծարծվեցին մարզի պատմամշակութային արժեքների պահպանման, գիտական մտքի եւ մշակութային կյանքի խթանման կոնկրետ հարցեր: Ի դեպ, Շիրակի մարզպետը ԳԱԱ փոխնախագահ, ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյանի հետ գիտաժողովի կազմհանձնաժողովի համանախագահն էր: Գիտնականների խմբին ընդունեց նաեւ Շիրակի հոգեւոր թեմի առաջնորդական տեղապահ Միքայել ծայրագույն վարդապետ Աջապահյանը:

Հերթական գիտաժողովի նաեւ կազմակերպական բարձր մակարդակը, ինչը գոհունակությամբ նշվեց ամփոփման ժամանակ, ցույց տվեց, որ ընդհանուր լավ ցանկության դեպքում շատ խնդիրներ կարող են լուծվել: Դրանցից նշենք թեկուզ մայրաքաղաքից ժամանած մի քանի տասնյակ մասնակիցների եռօրյա ապահովումն անվճար տրանսպորտով, օթեւանով եւ սննդով, որը հնարավոր էր դարձել առայժմ հովանավորներ գտնելու միջոցով:

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Թուրքիան ՄԱՀ-ի օգնությամբ կխուսափի խուճապից

Բայց օգնությամբ պարտադրված կախվածությունից՝ երբեք

«Ազգը» դեկտեմբերի 5-ի համարում, անդրադառնալով Թուրքիայի ֆինանսական ճգնաժամին, կարծիք էր հայտնել, թե Միջազգային արժութային հիմնադրամի օգնությամբ հարցեր չեն լուծվում, այլ ընդամենը ֆինանսական ցնցումները սոցիալականներով են փոխարինվում: Նման կարծիքի համար հիմք էին ծառայել թուրքական կառավարության հետ ՄԱՀ-ի Անկարայում ծավալվող բանակցությունները, որոնցից վերջինը դրամական օգնության դիմաց պահանջում է Թուրքիայում սառեցնել բանվոր-ծառայողների աշխատավարձը:

Ըստ երեւույթին վարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթի կառավարությունը տեղի է տվել ՄԱՀ-ի պահանջին, որ բանակցությունները դեկտեմբերի 5-ին նախատեսվածից երեք օր շուտ, հանգել են արդյունքի: Կողմերի միջեւ նույնիսկ համաձայնագիր է ստորագրվել: Այնինչ, ՄԱՀ-ը չափազանց առատաձեռն է գտնվել Թուրքիայի նկատմամբ եւ նրան խոստացել է պահանջվող 6 մլրդ դոլարի փոխարեն 10,4 մլրդ-ի օգնություն տրամադրել: 5 մլրդ դոլար տրամադրելու պատրաստակամություն է հայտնել նաեւ Համաշխարհային բանկը:

Դեկտեմբերի 6-ին թուրքական պետհեռուստատեսությունը գոհունակությամբ [illegible] ՄԱՀ-ի եւ կառավարության բանակցությունները: Ինչ վերաբերում է կողմերի ստորագրած համաձայնագրի բովանդակությանը, դա նույնպես հայտնի չէ: Հաղորդումից պարզապես հայտնի դարձավ ԱՄՆ-ի պետքարտուղարության հայտարարությունը, որտեղ միանշանակ ընդգծվում է, որ Թուրքիային դրամական օգնություն տրամադրելու հարցում ինչպես ՄԱՀ-ին, այնպես էլ ՀԲ-ին խրախուսել է Վաշինգտոնը:

Ընդհանուր առմամբ բանակցություններից գոհ են նաեւ թուրքական կենտրոնական թերթերը: Նրանք միահամուռ նշում են ավելի քան 10 մլրդ դոլարի օգնության մասին: Օրինակ, «Ենի Բինյըլը» նշում է, որ այդ գումարը մինչեւ դեկտեմբերի 22-ը կհայտնվի Կենտրոնական բանկի գանձարանում, իսկ «Հյուրիեթը» ավելացնում է՝ եթե որեւէ անհաջողություն չպատահի: Վերոհիշյալ թերթերից թերեւս կարելի է առանձնացնել «Փոսթան» եւ «Գյոզջուն»: Եթե դրանցից առաջինը ՄԱՀ-ի վերոհիշյալ առատաձեռնության առթիվ խոր մտահոգություն է հայտնում, թե «ժողովրդի վրա է ծանրանալու այս ամենը», ապա երկրորդը ասում է, թե «ինչպես կարելի է աշխատավարձերը զրո տոկոսով ավելացնել: Մի՞թե Աստծուց չեն վախենում»:

Այլ կերպ թուրքական կառավարության եւ ՄԱՀ-ի միջեւ ձեռք բերված պայմանավորվածության նկատմամբ թուրքական թերթերի մոտեցումը միանշանակ չէ: Ինչպես երեւում է, գոհունակությունը նույնպես: Փաստորեն դրա տակ օգնությամբ պայմանավորված կախվածության մտահոգությունն է քողարկվում, որտեղից կառավարությունն էլ կարողանա քողարկել թե ՄԱՀ-ի հետ բանակցությունների մանրամասները եւ թե ստորագրված համաձայնագրի բուն էությունը:

Քողարկման պատճառները լուրջ են, մտահոգությունը՝ նմանապես: Թուրքական թերթերը ընթերցողի ուշադրությունը պատճառների վրա բեւեռելու փոխարեն գիտակցված նրանց թյուրիմացության մեջ են գցում: Նման մոտեցմամբ տվյալ մտահոգությունը պայմանավորվում է դրանով, որ ՄԱՀ-ից նախատեսվող 10,4 մլրդ դոլարը Թուրքիան 3 փուլերով է ստանալու, այլ ոչ թե միանգամից: Առաջին փուլում կտրամադրվի 5 մլրդ, ապա՝ 2, 2,5 մլրդ փոխառություն, իսկ վերջին 2,9-ն ավելի ուշ՝ վարկի տեսքով:

Ելնելով ֆինանսական շուկայում առաջացած խուճապի հետեւանքով վերջին երկու շաբաթվա մեջ Թուրքիայից 7,5 մլրդ դոլար դուրս բերելու փաստից, պարզորոշ է դառնում, որ ՄԱՀ-ն իրականում 2,9 մլրդ-ի վարկ է տրամադրում եւ ոչ թե 10,4 մլրդ-ի ֆինանսական օգնություն:

Այս առումով պատահական չէ ընդդիմադիր «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցության նախագահ Թանսու Չիլլերի հայտարարությունը. «ՄԱՀ-ից ակնկալվող փոխառություններն այն ծավալի են, ինչ ծավալով արժույթ մի քանի օրվա ընթացքում դուրս է բերվել Թուրքիայից»: Ամենեւին չի կարելի պատահական համարել Ըջըն Չելեբիի գնահատականը: Դեկտեմբերի 6-ին թուրքական պետհեռուստատեսության ուղիղ եթերում նա, տալով իր գնահատականը ՄԱՀ-ի եւ կառավարության միջեւ ձեռք բերված պայմանավորվածության արդյունքներին, միանշանակ ասաց. «Վերջին 6-7 տարիներին ՄԱՀ-ը իր անմիջական մասնակցությունն է բերում երկրի ղեկավարմանը»: Հատկանշական է, որ ի տարբերություն Չիլլերի, Չելեբին ընդդիմադիր չէ, կառավարության մաս կազմող «Մայր հայրենիք» կուսակցության ներկայացուցիչն է: Նախորդ կառավարության կազմում նա վարել է տնտեսության գծով պետնախարարի պաշտոնը: Ուրեմն, պետք է քաջատեղյակ լինի, թե ի՞նչ է նշանակում ՄԱՀ-ը եւ ինչո՞ւ է օգնություն տրամադրում:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

ԵՎՐԱՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

Թեկնածուները երկար են սպասելու

Դժվար քննարկումներ Նիսի գագաթաժողովում

եվրամիության արտգործնախարարները երկուշաբթի օրը Բրյուսելում համաձայնության եկան ԵՄ ընդլայնման (այդ թվում Թուրքիայի անդամակցության) ռազմավարության շուրջը, չնշելով թեկնածու երկրների ընդունման կոնկրետ ժամկետները: Մասնավորապես Թուրքիայի «Անդամակցության նախագծով» ծրագրվում է այդ երկրին 785 միլիոն եվրոյի հատկացում: Բայց ընդհանուր առմամբ ԵՄ թեկնածու 13 պետությունները հիասթափված են, քանի որ ակնկալում էին շուտափույթ անդամակցություն:

Միության ընդլայնումը ԵՄ 15 երկրների պետությունների ու կառավարու-

թյունների ղեկավարների երեկ Նիսում (Ֆրանսիա) բացված գագաթաժողովի գլխավոր հարցն է: 1957 թ. արեւմտաեվրոպական 6 պետությունների հիմնած միությունն ընդլայնումից հետո կունենա 27 անդամ (չհաշված Թուրքիան) եւ 482 մլն բնակիչ: Ուստի Նիսում կքննարկվի նաեւ համաեվրոպական հաստատությունների կտրուկ բարեփոխումների հարցը: Խոսքը մասնավորապես Նախարարների խորհրդի քվեարկության կարգը փոփոխելու, եվրահանձնաժողովի կազմն ընդլայնելու, քաղաքականության ներպետական եւ միութենական ոլորտները սահմանազատելու մասին է: Ֆրանսիայի եւ Իտալիայի գործազուրկների միությունները որոշել էին գագաթաժողովի բացման նախօրեին բողոքի ցույցեր կազմակերպել աշխատավորների շահերը հաճախ անտեսող ԵՄ սոցիալական քաղաքականության դեմ: Դեկտեմբերի 6-ին 50 հազարանոց (ըստ Արհմիությունների եվրոպական կոնֆեդերացիայի՝ 100 հազարանոց) ցույցին մասնակցում էին նաեւ այլ երկրների ներկայացուցիչներ: Ինչ վերաբերում է բուն համաժողովին, «Ֆիգարո» թերթը գրում է, որ Նիսում անդամակցության ժամկետները չեն կոնկրետացվելու, բայց արդեն իսկ պարզ է, որ ԵՄ թեկնածուները երկար են սպասելու:

Ֆրանսիայի արտգործնախարար Յուբեր Վեդրինը դեմ է անհիմն խոստումներին եւ թեկնածուներից ակնկալում է կոնկրետ արդյունքներ: Այստեղ կարեւորը եվրահանձնաժողովի գնահատականներն են: Հանձնաժողովի վերջին զեկուցագրում նշվում է, որ «ամենազարգացած թեկնածուների հետ բանակցությունները հնարավոր է ավարտել 2002 թ.»: Դա նշանակում է, որ եվրոպական պետությունների ընտանիքը տեսականորեն կարող է համալրում ստանալ 2003 թ. սկզբներին: Բայց անդամակցության պայմանագրերի վավերացումը եւս կպահանջի առնվազն 18 ամիս: Այնպես որ, ԵՄ ընդլայնումն իրականում տեղի կունենա 2004-2005 թթ. ոչ շուտ:

Բացի դրանից, եվրահանձնաժողովը նախատեսում է մեկուկես տարի հետո բանակցություններ սկսել «ընդհանուր գյուղատնտեսական քաղաքականության» եւ օգնության «կառուցվածքային ֆոնդերի» շուրջը, որոնք համատեղ կլանում են ԵՄ բյուջեի 4/5-ը: Եվրահանձնաժողովն այս երկու բարդ հարցերի քննարկումը թողել է բանակցությունների վերջին փուլին:

ԵՄ ընդլայնման հարցում ամենից «անհամբերը» միության առաջիկա նախագահ Շվեդիան է, բայց նա չի կարող արագացնել դեպքերի ընթացքը: 2002 թ. առաջին կիսամյակում եվրամիության նախագահը կլինի Իսպանիան, որն առավել շատ է օգտվում հիշյալ «կառուցվածքային ֆոնդերից» եւ հազիվ թե ուզենա նոր թեկնածուների պատճառով զրկվել իր բաժնից:

Գյուղատնտեսական հակամարտությունները նույնպես կհետաձգեն եվրամիության ընդլայնումը: ԵՄ թեկնածու Լեհաստանն արդեն այժմ պահանջում է գյուղատնտեսական «անմիջական օգնություն», որն օգտագործվում է եվրամիության երկրների ներդաշնակ զարգացման նպատակով, խլելով բյուջեի 1/3-ը:

Նոյեմբերի վերջերին Զագրեբում անցկացված ԵՄ-Բալկաններ գագաթաժողովում բալկանյան մի շարք երկրներ «ենթադրյալ թեկնածուի» կարգավիճակ ստացան: Մի օր նրանք էլ կպահանջեն «եվրոպական տորթի» իրենց բաժինը: Մինչդեռ եվրամիությունն ի վիճակի չէ ամենքին գոհացնել կազմակերպության ընդլայնման պայմաններում: Արեւելաեվրոպական ամենազարգացած պետություններից մեկի՝ Հունգարիայի վարչապետ Վիկտոր Օրբանը վերջերս դժգոհություն արտահայտեց այն կապակցությամբ, որ «1990 թ. սկսած Հունգարիային անընդհատ 5 տարի է բաժանում անդամակցությունից»: Դանիայի վարչապետ Պ. Ն. Ռասմուսենի խոսքերով, «Նիսի հանդիպման ձախողումը եւս 5 տարով կհետաձգեր եվրամիության ընդլայնումը»:

Պ. Ք.

Ռուս եւ ամերիկացի փորձագետները քննում են Ռուսաստանի՝ Իրանին զենք վաճառելու խնդիրը

Չորեքշաբթի Մոսկվայում ամերիկացի փորձագետները՝ գլխավորությամբ ԱՄՆ պետքարտուղարի զենքի չտարածման հարցերով օգնականի տեղակալ Ջոն Բարքերի, ռուս գործընկերների հետ քննարկեցին Ռուսաստանի եւ Իրանի միջեւ ռազմական ոլորտում հետագա համագործակցության խնդիրներ:

«Վաշինգտոն փոստը» դեկտեմբերի 6-ի համարում տպագրված հոդվածում Քլինթոնի վարչակազմին կոչ է արել «Մոսկվայի՝ Թեհրանին սովորական զենք վաճառելու հարցում դրսեւորել հանդուրժողականություն»: «Ռուսաստանը սովորաբար Իրանին վաճառում է տանկեր, զրահամեքենաներ, հրետանային ռազմատեխնիկա, որոնց առկայությունն Իրանում վտանգ չի սպառնում ԱՄՆ-ին եւ տարածաշրջանում ամերիկյան շահերին: Եթե համեմատության մեջ դնենք, ապա Իրանն ունի 2200 տանկ, 3400 զրահամեքենա, 300 մարտական ինքնաթիռ, մինչդեռ Իրաքը՝ 1100 տանկ, 1000 զրահամեքենա եւ 290 մարտական ինքնաթիռ», նշում է «Վաշինգտոն փոստը»:

Ռազմական ոլորտում ռուս-իրանական համագործակցությանն է անդրադարձել նաեւ Իրանում լույս տեսնող «Թեհրան թայմս» պաշտոնաթերթը՝ վկայակոչելով ՌԴ Պետդումայի պաշտպանության հանձնաժողովի նախագահ Անդրեյ Նիկոլաեւի եւ ԱՄՆ-ի ու Կանադայի ինստիտուտի տնօրեն Սերգեյ Ռոգովի տեսակետները: «Իրանի հետ փոխշահավետ համագործակցությունն ունի լավ հեռանկարներ եւ համընկնում է Ռուսաստանի շահերին: Իրանը տարածաշրջանում հզոր պետություն է, պայքարում է միջազգային ահաբեկչության եւ թմրանյութերի մաքսանենգության դեմ, այս տարածաշրջանում Իրանի հզորությունը բխում է Ռուսաստանի շահերից: Եկող մի քանի տարում Թեհրանն ի վիճակի է Մոսկվայից գնել 7 մլրդ դոլար արժողությամբ ռազմական տեխնիկա», ասել է գեներալ Նիկոլաեւը: Սերգեյ Ռոգովը, անդրադառնալով Վաշինգտոնի կողմից Մոսկվայի նկատմամբ հնարավոր արգելքների կիրառմանը, «Թեհրան թայմսի» դեկտեմբերի 6-ի համարում ասել է. «ԱՄՆ-ը միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ ճնշումներ չի գործադրի, եթե Մոսկվան շարունակի զենք վաճառել Թեհրանին, քանի որ Ռուսաստանը փորձում է լուծել իր պարտքերի խնդիրները»:

Դեկտեմբերի 5-6-ին Բրյուսելում եվրատլանտյան գործընկերության խորհրդի անդամ երկրների պաշտպանության նախարարների նիստի աշխատանքների ընթացքում քննվել է նաեւ ռուս-իրանական համագործակցության հարցը: Ռուսաստան-ՆԱՏՕ մշտական խորհրդի նիստի ավարտին ՌԴ պաշտպանության նախարար Իգոր Սերգեեւն ասել է. «Ռուսաստանը եւ Իրանը ինքնիշխան պետություններ են, զենքի եւ զինամթերքի վաճառքի հարցերում լիովին կատարում են միջազգային պարտավորություններն ու կանոնները»: Ի դեպ, Սերգեեւի՝ «Ռոյթերին» տված հարցազրույցից տպավորություն է ստեղծվում, թե ԱՄՆ-ը 1972 թ. հակահրթիռային պաշտպանության պայմանագրից դուրս գալը եւ ՆԱՏՕ-ի դեպի Արեւելք հնարավոր ընդարձակումը պայմանավորում է Ռուսաստանի՝ Իրանին զենք վաճառելու խնդրով:

«Ռուսաստանի դիրքորոշումը հակահրթիռային պաշտպանության պայմանագրին միանշանակ է: Մոսկվայում ՆԱՏՕ-ի Արեւելք ընդարձակումը համարում են քաղաքական խոշոր սխալ: Ռուսաստանը հարգում է յուրաքանչյուր պետության ազգային անվտանգության պաշտպանության ընտրած միջոցը: Ցանկացած դեպքում ռուսական իշխանությունները ՆԱՏՕ-ի դեպի Արեւելք ընդարձակման հետեւանքները կհարաբերակցեն սեփական ազգային անվտանգության հետ», նշել է ՌԴ պաշտպանության նախարարը:

ԱՄՆ պետքարտուղարության ներկայացուցիչ Ռիչարդ Բաուչերը հայտարարել է, թե ռուս-իրանական ռազմական համագործակցությունը կարող է վտանգել առանց այն էլ անկայուն Մերձավոր եւ միջինարեւելյան տարածաշրջանի անվտանգությունը:

Եթե իսկապես Վաշինգտոնն այդքան շահագրգիռ է այս տարածաշրջանում տեսնել կայունություն, ապա առաջին հերթին ինքը պետք է անաչառ դիրք գրավի: Ժամանակին Վաշինգտոնի դրդումով Իրաքը հարձակվեց Իրանի վրա, ութամյա պատերազմը խլեց միլիոնից ավելի մարդկային կյանք, ապա ամերիկյան ռազմավարների զոհը դարձավ Իրաքը: Նույն ԱՄՆ-ը շարունակում է զինել տարածաշրջանում իր դաշնակից Իսրայելին, որն իր ստեղծումից (1948 թ.) մինչեւ օրս պատերազմում է հարեւան արաբական երկրների դեմ: Վաշինգտոնի օգնությամբ Իսրայելը վերածվել է վառոդի տակառի: Ընդամենը 14 հազար քառ. կմ տարածքով Իսրայելն ունի ավելի շատ զենք, քան Լիբանանը, Սիրիան, Հորդանանը միասին:

Թ. Հ.

Վտանգված են իսրայելա-հորդանանյան կապերը

Հետզհետե կուտակվում են բացասական գործոնները Հորդանանի եւ Իսրայելի միջեւ՝ ի հետեւանս պաղեստինցիների դեմ շարունակվող վերջինիս ագրեսիայի: Դեկտեմբերի 6-ին Թել Ավիվը որոշեց ետ կանչել Ամմանում գործող իր դիվանագիտական կորպուսի աշխատակիցների ընտանիքներին: Այս քայլը հետեւեց նախորդ օրվա միջադեպին, երբ հրազենային հարձակման արդյունքում վիրավորվել էր իսրայելցի մի դիվանագետ: Շուրջ 2 շաբաթ առաջ նման գործողություն էր կատարվել նաեւ իսրայելցի հյուպատոսի տեղակալի դեմ: Առայժմ ոչ ոք չի ձերբակալվել այդ 2 դեպքերի առնչությամբ, թեեւ պաշտոնական Ամմանը դատապարտել է դրանք: Ընդ որում, 2 գործողությունների պատասխանատվությունը ստանձնել է անհայտ մի կազմակերպություն, որն իրեն անվանել է «Մարտնչող իսլամական դիմադրության շարժում»:

Բացի այդ, օրերս հորդանանցի 14 պատգամավորներ 80 հոգանոց խորհրդարանին են ներկայացրել մի օրինագիծ՝ պահանջելով չեղյալ համարել 1994 թ. կնքված իսրայելա-հորդանանյան հաշտության պայմանագիրը եւ փակել 2 երկրների դեսպանատները Թել Ավիվում եւ Ամմանում: Մյուս կողմից, վերջինս դեռեւս շարունակում է մերժել իր նորանշանակ դեսպանի ուղարկումը Իսրայել, դա պայմանավորելով պաղեստինցիների դեմ գործադրված ագրեսիայի դադարեցմամբ:

Հաճախակի են դարձել Հորդանանի քաղաքներում անցկացվող բազմահազարանոց զայրույթի ցույցերը, որոնք խստորեն վերահսկում են անվտանգության ուժերը, արգելելով մասնակիցների երթը դեպի իսրայելական դեսպանատուն: Գաղտնիք չէ, որ ցուցարարները գլխավորապես պահանջում են խզել բոլոր հարաբերությունները Իսրայելի հետ: Այսպիսով, սառը խաղաղության գործընթացը օրըստօրե խորանում է Ամմանի եւ Թել Ավիվի միջեւ՝ հորդանանյան թագավորությանը դնելով ծանր երկընտրանքի առջեւ:

Ս. Մ.

ԱԶԳ

մշակույթ

Ժողովրդի խոսքը՝ որպես պատմա-փաստա-վավերագրական վկայություն

«Գիտություն» հրատարակչությունն օրերս լույս է ընծայել ՀՀ ԳԱԱ Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող, բանահավաք, բանագետ, ժողովրդագետ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր Վերժինե Սվազլյանի «Հայոց ցեղասպանություն. Ականատես վերապրողների վկայություններ» ստվարածավալ աշխատությունը:

500 մեծադիր էջերում ամփոփված են Արեւմտյան Հայաստանից, Կիլիկիայից, Անատոլիայի հայաբնակ շրջաններից տարագրված, Հայաստանում եւ սփյուռքում (ԱՄՆ, Հունաստան, Ֆրանսիա, Թուրքիա) բնակություն հաստատած Հայոց ցեղասպանության ականատես-վկա վերապրողներից գրի առնված, ձայնագրված ու տեսագրված ժողովրդական բանավոր հուշեր եւ զրույցներ, ինչպես նաեւ պատմական բնույթի երգեր ու վիպերգեր (հայերեն եւ թուրքալեզու, կից նոտագրություններով)- ընդհանուր թվով 600 միավոր:

Ժողովածուն ներառում է ներածություն եւ պատմագիտական ակնարկ, որտեղ հեղինակը ժողովրդական հարուստ ու բազմաբովանդակ նյութերը հմտորեն զուգակցել է պատմական ստույգ փաստերի հետ:

Վ. Սվազլյանը 45 տարվա ընթացքում արեւմտահայի արյան կանչով ու տքնաջան աշխատանքի շնորհիվ, բառ առ բառ, պատառիկ առ պատառիկ գրի է առել Մեծ եղեռնից մազապուրծ 550 վերապրողների վկայությունները, որպես Հայոց ցեղասպանությունից փրկված սերունդների բանավոր հուշարձաններ՝ անհետ կորստից փրկելով հայ ժողովրդի պատմական հավաքական հիշողությունը:

Ինչպես նշում է հեղինակը, հուշապատումի մեջ հանդես եկող գլխավոր անձը պատմողի կերպարն է, որը ոչ միայն հաղորդում է պատմական նշանակալից իրադարձությունների, դեպքերի ու դեմքերի մասին, այլեւ իմաստավորում է դրանք սեփական աշխարհայացքի տեսանկյունից: Դրանով իսկ ցուցաբերում սեփական անհատականության հիմնական հատկանիշը, իր մոտեցման ուրույն տեսակետը, իր յուրահատուկ լեզուն եւ ոճը: Հետեւաբար, ականատես-վկայի պատմած հուշը բացառիկ է իր եզակիությամբ: Սակայն ժողովրդի պատմական հիշողությունն օժտված է նաեւ հարատեւելու կարողությամբ: Թեպետ Վ. Սվազլյանի գրառած պատմական իրադարձությունները 85-ամյա վաղեմություն ունեն եւ մազապուրծ-ականատեսներից շատերն այլեւս չկան, սակայն ավագ սերնդի ներկայացուցիչների պատմածներն իրենց ընտանիքներում այնքա՜ն են արմատավորվել, որ դարձել են նաեւ հետագա սերունդների հոգու ժառանգությունը:

Գրքում հատուկ հետաքրքրության առարկա են պատմական բնույթի

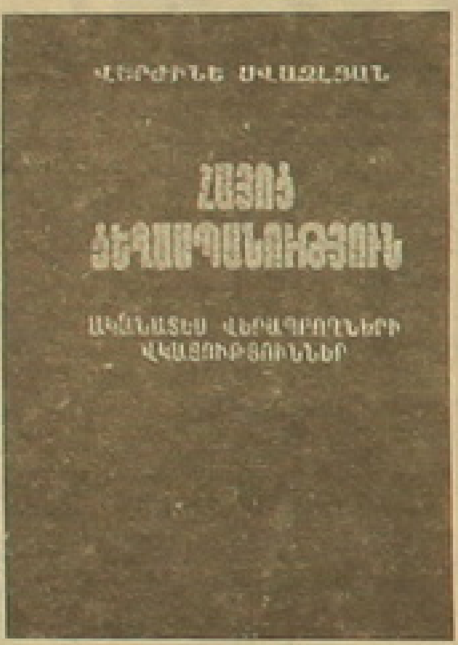

երգերն ու վիպերգերը, որոնք ներառում են երիտթուրքական կառավարության կազմակերպած զորահավաքի, զինահավաքի, տեղահանության, ջարդի ու կոտորածների, որդեկորույս մայրերի, որբի ու որբանոցի, ինչպես նաեւ հայրենասիրական ու հերոսամարտերի, հայրենաբաղձության ժողովրդական ստեղծագործություններ: Այդ երգերը, գեղարվեստորեն վերարտադրված հուզիչ եւ տպավորիչ դրվագներ են, որոնք, իրավամբ, արեւմտահայ ժողովրդական բանահյուսության նորահայտ պատկառելի մասն են կազմում:

Հարկ է նշել, որ պատմական բնույթի երգերը հորինվել, երգվել են ոչ միայն հայերեն, այլեւ թուրքերեն, քանի որ Օսմանյան Թուրքիայի որոշ գավառներում հայերեն խոսելն արգելված էր, իսկ տեղահանության եւ աքսորի ճամփաների նման խստություններն առավել սաստիկ էին:

Ժողովածուի «Ծանոթագրություններ» բաժնում հեղինակը ժողովրդագիտական նյութերի ծագման, գրառման վայրերի ու ժամանակի, ինչպես նաեւ վերապրող բանասացների մասին կենսագրական տվյալները ներկայացնում է հատուկ աղյուսակների ձեւով:

Խնամքով կազմված հատորում զետեղված է նաեւ «Հայոց ցեղասպանությունն Օսմանյան կայսրությունում. 1915-1922 թթ.» բացառիկ ու աննախադեպ գունավոր քարտեզը, որն առավել պատկերավոր է դարձնում ժողովածուի բովանդակությունը:

Բնագրերում առկա դժվար հասկանալի եւ օտարամուտ բառերի բացատրությունների բառարանը, ինչպես նաեւ ռուսերեն, անգլերեն ու ֆրանսերեն ամփոփումներն ու վկաների լուսանկարներն ավելի հավաստի ու արժեքավոր են դարձնում աշխատությունը:

Ժողովածուն հրատարակվել է Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության մեկենասությամբ եւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա կաթողիկոսի բարեշնորհ հովանավորությամբ:

Նշելի են հատորի խմբագիրների անունները՝ բանասիրության դոկտոր Ս. Հարությունյան, պատմական գիտությունների դոկտոր Լ. Բարսեղյան, պատմական գիտությունների թեկնածու, թուրքագետ Ալ. Սաֆարյան:

Գովասանքի է արժանի գրքի տպագրական բարձր մակարդակը:

Այսպիսով, Վ. Սվազլյանի սույն ստվարածավալ աշխատությունը ոչ միայն բանագիտական, այլեւ պատմափաստագրական, վավերագրական, սկզբնաղբյուրային բացառիկ արժեք ունի: Եվ ինչպես հատորի սկզբում նշում է դոկտոր, պրոֆեսոր Սարգիս Հարությունյանը, ժողովածուն կրում է ոչ միայն հույժ պատմական, այլեւ քաղաքական արժեք ու նշանակություն: «Ականատեսի այդ հուշերն ու մասնավորապես թուրքալեզու երգերն ունեն պատմական վավերագրերի արժեք ոչ միայն հայ ժողովրդի ողբերգական այդ շրջանի պատմությունը ճիշտ հասկանալու եւ ըմբռնելու իմաստով, այլեւ Հայ դատի պաշտպանությունն առավել հիմնավորելու եւ հատկապես թուրք ու թուրքամետ պատմաբաններին հենց թուրքալեզու երգերով ու նրանցում հնչող մեղադրանքներով հակահարված տալու առումով»:

ԹԱՄԱՐ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Արվեստագիտության թեկնածու

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

Ազատագրում ինքնարտահայտման ճանապարհին

««Աննա Հարությունյանի ստեղծագործություններից այնպիսի տպավորություն ես ստանում, ասես մի քանի մոդեռն դպրոցներ անցած նկարչի հետ գործ ունես, մշակույթն ուսումնասիրել է խորապես՝ մոդեռն ձեւերի մեջ: Ունի կոնստրուկցիայի պարզեցումից զգացողություն, ստեղծագործություններում նկատելի է դեկորատիվ եւ գեղանկարչական արվեստի համադրումը: Նկարները հագեցած են միջազգային ինֆորմացիայով եւ խոր հայկականությամբ: Գործերն արված են պրոֆեսիոնալ մակարդակով, թեմատիկ լայն ընդգրկումով, որոնող եւ գտնող հայացք ունի եւ համարձակորեն փոփոխվում է, ըստ ժամանակն իր համար այնպիսին է, ինչպես ինքն է տեսնում»», այսպիսին էր Աննա Հարությունյանի ստեղծագործությունների մասին նկարիչ Հենրիկ Վարդենիկցու կարծիքը:

Նկարչուհու ժամանակի զգացողությունը միստիկական ընկալումների ծագործական մոտեցումների յուրատեսակ սինթեզ առաջացնում: Իսկ ամենակարեւորը, որ դրսում ստացա, ազատության լիարժեք զգացողությունն է: Վեստֆալի ակադեմիայի պարտեզների մոտ սովորելն ինձ շատ բան տվեց. հիմնականում ինքնարտահայտման մեջ լինել ազատ, դուրս որեւէ ձեւում-պարտադրանքներից: Կարծում եմ՝ ստեղծագործողի համար ամենաանհրաժեշտ նախապայմանը կատարյալ ազատությունն է:

Սակայն որքան էլ Գերմանիայում պայմանները նպաստավոր էին, այնուամենայնիվ կարոտը, տուն վերադառնալու միտքը տանջում էր ինձ: Հոգեկան ծանր պահեր եմ ապրել, թեեւ ստեղծագործական բազում հաջողություններ եմ ունեցել Գերմանիայում: Իմ ցուցահանդեսներին ներկա են եղել անվանի արվեստագետներ, պետական գործիչներ: Ավարտելուց հետո ինձ առաջարկեցին աշխատել Դյուսենի գե-

Նկարչուհի Աննա Հարությունյանը եւ ՀՀ-ում Գերմանիայի դեսպան պարոն Ֆոլկեր Ձայբըրը տիկնոջ հետ:

մեջ է, եւ նորի ձգտումը երբեք ինքնանպատակ չէ, քանի որ նկարները ներքին խոր հուզականությամբ են օժտված: Չնայած երիտասարդ տարիքին (թեեւ նկարչուհու համար տարիքային սահմանները պայմանական են, իր համար գլխավորը հոգեւոր հասունությունն է), նա շատ ավելի զննող եւ ուշադիր հայացքով է դիտում իրեն շրջապատող աշխարհը, որից էլ նրա աշխատանքներում ռեալիզմը նկարագրական դրսեւորումներ չունի, այլ արտահայտվում է սիմվոլիկ պատկերահամակարգերում:

– Նկարում եմ՝ չմտածելով, ուզում եմ փոխանցել զգացողություններս: Առաջին ուսուցչուհիս մայրս է եղել: Մանկուց աշխարհն ընկալել-վերարտադրելու գեղագիտական մոտեցումներ ունեի: Նկարելուն զուգընթաց արել եմ նաեւ կերամիկական աշխատանքներ:

Աննա Հարությունյանը ծնվել է 1976 թ. Երեւանում, 1982 թ. սովորել գեղագիտական դաստիարակության կենտրոնում, ավարտել է Հ. Կոջոյանի անվան նկարչական դպրոցը, ապա ընդունվել Փ. Թերլեմեզյանի անվան ուսումնարանը: 1992 թ. մեկնել է Գերմանիա, 1997 թ. ընդունվել Գերմանիայի Դյուսեն քաղաքի գեղարվեստի ակադեմիայի գեղանկարչության բաժինը՝ այս ընթացքում ունենալով թե՛ անհատական, թե՛ խմբակային մի շարք ցուցահանդեսներ: 1997 թ. Փուլհայմ քաղաքում կազմակերպված «երիտասարդ առաջադեմ նկարիչներ» մրցույթում ճանաչվել է տարվա լավագույն արվեստագետներից մեկը: 1998-99 թթ. «The European Cyber Callery of Modern Art»-ը ինտերնետում կազմակերպել է նկարչուհու անհատական ցուցահանդեսը:

1998 թ. Աննա Հարությունյանը դարձել է Գերմանիայի, իսկ 2000 թ.՝ Հայաստանի նկարիչների միության անդամ:

– Ութ տարի ապրել եմ Գերմանիայում: Բազմաթիվ շփումները այլ հոգեբանություն, մտածողություն, քաղաքակրթություն կրող մարդկանց, արվեստագետների հետ, այցելությունները աշխարհի հռչակավոր պատկերասրահներ, թանգարաններ՝ մեծացնելով ճանաչողության սահմանները, հնարավորություն են տվել ձեռք բերել իմացության նոր որակներ: Շփումը եվրոպական մշակույթի հետ հարստացնում է, ստեղ-

դարվեստի ակադեմիայում, սակայն ես քոուն ցանկություն ունեի Հայաստանում ներկայացնելու իմ արվեստը:

Վերջերս Երեւանում, նկարչի տանը բացված Աննա Հարությունյանի անհատական ցուցահանդեսին ներկայացված «Ինքնարտահայտում», «Ազատագրում», «Ճակատագիր», «Իրիկնային ուժեր», «Ոսկի սերմեր», «Աշխարհի պատուհանը», «Կարծեցյալ լռություն», «Խավարման կանխազգացում», «Անհասանելի հորիզոն» եւ բազմաթիվ այլ գործերին բնորոշ են կատարման ազատությունը, ինքնատիպ մտածողության ենթատեքստային, խորը, բայց հստակ դրսեւորումը, համարձակությունը: Գունային ենթատեքստերի՝ կյանքի հասուն, փիլիսոփայական մեկնությունները՝ հոգեւոր կյանքի վերապրած անդրադարձումներով, որոնումները եւ կատարելագործման ձգտումը նախանշում է նկարչուհու անցնելիք ստեղծագործական խոստումնալից ճանապարհը...

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

ԹԱՏՐԱՆԿԱՐՉԻ ԱՉՔԵՐՈՎ

Մի սիրտ ունեմ քնքո՛ւյշ, բարի...

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԹՄՄ-ՈՒՄ

Ներկայացնում են հայ մշակույթը

Դեկտեմբերի 6-ին Թեքեյան մշակութային կենտրոնում «Ֆաետոն» պրոդյուսերական ընկերությունը կազմակերպել էր «Հայ կերպարվեստ» եւ «Հայ երաժշտություն» լազերային սկավառակների շնորհանդեսը:

«Ֆաետոն» պրոդյուսերական ընկերության նախագահ Տիգրան Մխոյանն ասաց, որ մասնակցել են Բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամի հայտարարած հայ արվեստի մասին էլեկտրոնային շտեմարան ստեղծելու մրցույթին ու ֆինանսական, տեխնիկական աջակցություն ստացել:

Սկավառակները պատրաստել են ինն ամսում: «Հայ կերպարվեստ» սկավառակում զետեղված են 19-20-րդ դդ. ստեղծագործողների մոտ 200 աշխատանքներ:

Երաժշտագետ Ծովինար Մովսիսյանն ասաց, որ նախընտրել են սկավառակում 5-20-րդ դդ. ստեղծագործողների մասին ավելի շատ ինֆորմացիա զետեղել:

Սկավառակները հայերեն եւ անգլերեն են: Սա կնպաստի, որ արտասահմանում հայ մշակույթը հնարավորինս լավ ներկայացվի:

Տիգրան Մխոյանն ասաց, որ 10-15 օրից ինտերնետում «Ֆաետոնն» իր էջը կունենա, որտեղ կներկայացվի սկավառակների հիմնական տեղեկատվությունը:

ԹԱՄԱՐ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄՐՑՈՒՅԹՈՎ ԵՎ ԲԱԺՆԵՏՈՄՍԵՐԻ ԱԶԱՏ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅԱՄԲ ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՄԱՆ Է ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՒՄ

N	Ձեռնարկության անվանումը	Հասցեն	Գործունեության տեսակը	Մասնավորեցման ձեւը	Մասնավորեցվող գույքի գնահատվ. արժեքը	Մասնավորեցվող գույքի նվազ. գինը (%)	Մասնավորեցվող բաժնետոմսերի քանակը	Պարտավորություններ (հազ. դրամ)	Տեղեկատ. (ազդագիր) հրապար.	Մասնավորեցման սկիզբը	Մասնավորեցման ավարտը	Զբաղեցրած հողատարածքը /հա/
1	Լուծարվող Թալինի «Արտին» ՓԲԸ-ի գույք	Շիրակի մարզ, ք. Թալին Մեխանիզատորների 10	ռադիոէլեկտրոն. սարքավորում. արտադրություն	մրցույթ	85130	21283	-	-	28.10.00	-	08.12.00	3
2	Լուծարվող «Արմավիրի թռչնաբուծական ֆաբրիկա» ՓԲԸ-ի գույք	Արմավիրի մարզ գյուղ Եղեգնուտ	թռչնաբուծություն	մրցույթ	401166,7	100292	-	-	28.10.00	-	08.12.00	161
3	Լուծարվող «Հովտաշատի կաթնային տնտեսություն» ՓԲԸ-ի գույք	Արարատի մարզ գյուղ Հովտաշատ	անասնապահություն	մրցույթ	94521,4	47260,7	-	-	28.10.00	-	08.12.00	6,3
4	Լուծարվող «Կապանի տպարան» ՓԲԸ-ի գույք	Սյունիքի մարզ, ք. Կապան Արզումանյան 1 նրբ.	տպագրական արտադրանք	մրցույթ	14482	7241	-	-	28.10.00	-	12.12.00	0,2
5	Լուծարվող «Իջեւան շինարարական» ՓԲԸ-ի գլխամասի գույք	Տավուշի մարզ, ք. Իջեւան Երեւան-Թբիլիսի խճուղի	շինարարական արտադրանք	մրցույթ	16115	5490	-	-	28.10.00	-	15.12.00	1
6	Լուծարվող «Իջեւան շինարարական» ՓԲԸ-ի Ազատամուտի արտադրամասի գույք	Տավուշի մարզ Ազատամուտ ավան	շինարարական արտադրանք	մրցույթ	58349	19510	-	-	28.10.00	-	15.12.00	4
7	Լուծարվող «Հայէլեկտրամոնտաժ» ՓԲԸ-ի Վանաձորի ԴԶ-ի գույք	Լոռու մարզ, ք. Վանաձոր Գործարանային 1	շինմոնտաժային արտադրանք	մրցույթ	48495	24248	-	-	28.10.00	-	15.12.00	0,55

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԵՆ

N	Ձեռնարկության անվանումը	Հասցեն	Գործունեության տեսակը	Մասնավորեցման ձեւը	Մասնավորեցվող գույքի գնահատվ. արժեքը	Մասնավորեցվող գույքի նվազ. գինը (%)	Մասնավորեցվող բաժնետոմսերի քանակը	Պարտավորություններ (հազ. դրամ)	Տեղեկատ. (ազդագիր) հրապար.	Մասնավորեցման սկիզբը	Մասնավորեցման ավարտը	Զբաղեցրած հողատարածքը /հա/
8	«Ապարանի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Արագածոտնի մարզ ք. Ապարան	ավտոծառայություն	ԲԱԲ	38181	50 %-ի չափով	38181	13279	-	-	-	0,77
9	«Ստեփանավանի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Լոռու մարզ, ք. Ստեփանավան, Բաղրամյան 145	տրանսպորտային ծառայություն	ԲԱԲ	62735	50 %-ի չափով	62735	1644	-	-	-	1,7
10	«Բերդի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Տավուշի մարզ, ք. Բերդ, Մաշտոցի 6	տրանսպորտային ծառայություն	ԲԱԲ	30821	25 %-ից ավելի	30821	2957	-	-	-	1,495
11	«Ջերմուկի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Վայոց ձորի մարզ ք. Ջերմուկ	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	62046	25 %-ից ավելի	62046	4730	-	-	-	2,4
12	«Գորիսի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Սյունիքի մարզ, ք. Գորիս Առաքելյան 30	բեռնաուղեւորափոխադրում	մրցույթ	64798	25 %	64798	7073	-	-	-	1,7
13	«Երեւանի թիվ 7 բեռնատար ավտոտրանսպորտային» ՊՓԲԸ	Երեւան, Արին-Բերդի 5-րդ նրբ., 10	տրանսպորտային ծառայություն	ԲԱԲ	62597	25 %-ից ավելի	62597	5045	-	-	-	5,44
14	«Տրանսսպասարկում» ԲԲԸ-ի պետական բաժնեմասը	Երեւան, Թեյշեբայինի 9	շինարարություն	ԲԱԲ	56552	25 %-ից ավելի	56552	3642	-	-	-	2,2124
15	«Արմավիրի ռեզերվային նավթամթերքներ» ՓԲԸ	Արմավիրի մարզ, ք. Արմավիր, 1 փողոց, 27	նավթամթերքի վաճառք	ԲԱԲ	42670	25 %-ից ավելի	42670	3142	-	-	-	10
16	«Լեռնագործ» ՓԲԸ-ի պետական բաժնեմասը	Լոռու մարզ, ք. Քարկոպ	շին. իրերի արտադրություն	մրցույթ	39592	25 %	39592	28908,9	-	-	-	15,666
17	«Վարդենիսշին-2» ՊՓԲԸ-ի պետական բաժնեմասը	Գեղարք. մ., ք. Վարդենիս Լեռնագործների 17ա	շինվերանորոգման արտադրանք	ԲԱԲ	2952	25 %-ից ավելի	2952	2795	-	-	-	0,4435
18	«Գլխամասային նորոգման շինարարական» ՊՓԲԸ	Երեւան, Վարդանանց 2-րդ փակ. 8ա	շինարարություն	մրցույթ	10899	25 %	10899	3865	-	-	-	չունի
19	«Վեդու ստոմատոլոգիական պոլիկլինիկա» ՊՓԲԸ	Արարատի մարզ, ք. Վեդի, Պուշկինի 14	ստոմատոլոգ. ծառայություն	մրցույթ	9077	25 %	9077	1242	-	-	-	չունի
20	«Մասիսի ստոմատոլոգիական պոլիկլինիկա» ՊՓԲԸ	Արարատի մարզ, ք. Մասիս, Դպրոցականների 5	բուժսպասարկում	մրցույթ	14900	50 %	14900	1763,6	-	-	-	0,07
21	«Կոտայքխառսպաս» ՊՓԲԸ-ի «Գառնի» ճամբարի գույք	Կոտայքի մարզ, ք. Ծաղկաձոր, Մագիստրոսի փ.	հանգստի կազմակերպում	մրցույթ	7992	75 %	5994	չունի	-	-	-	0,71
22	«Ջերմուկի հյուրանոց» ՊՓԲԸ	Վայոց ձորի մարզ, ք. Ջերմուկ	հյուրանոցային սպասարկում	մրցույթ	74093	25 %	18523	4015	-	-	-	0,15
23	«Արթիկի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Շիրակի մարզ, ք. Արթիկ, Գործարանային 2	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	99288	25 %-ից ավելի	99288	3578	-	-	-	6700 մ
24	«Դարբնոցամամլիչային սարքավորումների գործարան» ԲԲԸ (հին գործարան)	Շիրակի մարզ, ք. Գյումրի Թբիլիսյան խճ. 4	մամլիչ սարք. արտադրություն	ԲԱԲ	28018	25 %-ից ավելի	28018	չունի	-	-	-	1,39
25	«Դարբնոցամամլիչային սարքավորումների գործարան» ԲԲԸ	Շիրակի մարզ, ք. Գյումրի Թբիլիսյան խճ. 4	մամլիչ սարք. արտադրություն	ԲԱԲ	191731	25 %-ից ավելի	191731	441010	-	-	-	2,87
26	«Տպագրիչ 94» ՓԲԸ	ք. Երեւան, Զարյան 22ա	պոլիգրաֆիական արտադրանք	ուղղակի վաճառք	2880	100 %	-	5123	-	-	-	չունի
27	«Ճամբարակի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	ք. Ճամբարակ, Թումանյան փ.	բեռնաուղեւորափոխադրում	մրցույթ	41071	50 %		9653,4	-	-	-	1,16
28	«Արարատի բեռնատար ավտոտրանսպորտային» ՊՓԲԸ	Արարատի մարզ, գ. Արարատ Գրիբոյեդովի 11	բեռների փոխադրում	ԲԱԲ	118039	25 %-ից ավելի	118039	11704	-	-	-	1,5
29	«Հրազդանի ուղեւորատար ավտոտրանսպորտային» ՊՓԲԸ	Կոտայքի մարզ, ք. Հրազդան Վանատուր թաղ., 1	ուղեւորափոխադրում	մրցույթ	22322	25%	-	6111	-	-	-	3
30	«Վանաձորի հյուրանոց» ՊՓԲԸ	Լոռվա մարզ, ք. Վանաձոր Մաշտոցի 1	հյուրանոցային սպասարկում	մրցույթ	14006	25%	-	2634,4	-	-	-	0,275
31	«Զվարթնոց» ՓԲԸ պետական բաժնեմաս	Արմավիրի մարզ, ք. Էջմիածին, Շրջանային 5	էլսարքավորումների արտադր.	մրցույթ	51394	25%	-	37276	-	-	-	1,2
32	«Անիպեմզա կոմբինատ» ՊՓԲԸ	Շիրակի մարզ, գյուղ Անիպեմզա	շինանյութերի արտադրություն	մրցույթ	30558	50%	-	1296	-	-	-	13

Մասնավորեցման Ծրագիր Հայաստանի Հանրապետությունում

Privatization Project In the Republic of Armenia

Հապավումներ. ԲԱԲ – բաժնետոմսերի ազատ բաժանորդագրություն, ԲՈՒԱՏ – բեռնաուղեւորատրանսպորտային, ԱՇՕ – անավարտ շինարարության օբյեկտ:
Ազատ բաժանորդագրությամբ եւ մրցույթով մասնավորեցմանը մասնակցելու համար խնդրում ենք դիմել ՀՀ պետական գույքի կառավարման նախարարության աճուրդի կենտրոններ
հետեւյալ հասցեներով ք. Երեւան, Սայաթ-Նովա 8, Մաշտոցի 42ա, հեռ. 587983, 560264,521560
Լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար դիմել ՀՀ պետական գույքի կառավարման նախարարության մասնավորեցման գլխավոր վարչություն.
Երեւան, Կառավարական տուն 2, /հեռ 56 29 33, 52 37 15, 56 33 42, ինտերնետային էջ. http:// www.privatization.am,tender@arminco.com/:
Հայտարարության նպատակը գովազդն է. պաշտոնական տեղեկագրերը հրատարակվել են «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթի հատուկ թողարկումներում:
Նախարարությունը ողջունում է մասնավորեցման հետ կապված Հայաստանի տնտեսության մեջ ներդրումային յուրաքանչյուր առաջարկ եւ պատրաստ է այն քննարկել
շահագրգիռ բոլոր կողմերի հետ:

Web site http://www.privatization.am

Հետեւեք ՀՀ պետական գույքի կառավարման նախարարության հայտարարություններին

SABERATOURS-SEVAN ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՄԲ

Անանդը արդարացնում է հույսերը...

Վիշվանաթան Անանդը առաջինն իրավունք ստացավ հանդես գալու աշխարհի շախմատի առաջնության 5-րդ փուլում: Միեւնույն՝ 1,5–0,5 հաշվով մեկը մյուսի ետեւից պարտության մատնելով Բոլոգանին, Լորուսյանին եւ Մայերային, հնդիկ գրոսմայստերն առայժմ լիովին արդարացնում է իր հայրենակիցների հույսերը: Ճիշտ է ասել, որ Անանդը խաղում է տանը, կարելի է մի փոքրիկ վերապահումով: Հարցն այն է, որ Վիշին վերջին տարիներին ընտանիքով բնակվում է շախմատային խոշոր ու մշտական կենտրոններին ավելի մոտ գտնվող Իսպանիայում: Ի դեպ, այդ նույն երկրում է այժմ նաեւ Անանդի մշտական մարզիչը՝ Վրացի Ուբիլավան: Աշխարհի առաջնությունում այստեղ՝ Դելիում, Անանդի կողքին են, իհարկե, եւ նրա հնդկուհի կինը, եւ մարտավկան: Եվ նրանք, ինչպես բոլոր հնդիկ շախմատասերները, կարծես չեն էլ կասկածում, որ Անանդը պետք է հաղթի:

Բայց շեշտենք, որ հաջորդ փուլում Վիշին կարեւոր փորձություն է սպասում. նա հանդիպելու է աշխարհի անցյալ տարվա չեմպիոն Խալիֆմանի հետ, որը 1,5–0,5 հաշվով պարտության մատնեց Լեյտաոյին:

Չորրորդ փուլի մրցախաղերի մեծ մասի բախտը կորոշվի լրացուցիչ պայքարում: Կրկին ոչ-ոքի խաղացին Ադամսն ու Սվիդլերը, Գրիշչուկն ու Իլեսկասը, Գելֆանդն ու Շիրովը, Գուլկոն ու Բարեեւը: Թոփալովին հաջողվեց պաշտպանական հաղթանակ տանել Դրեեւի նկատմամբ, եւ այս բոլոր զույգերին հարկ կլինի արագ պարտիաներ խաղալ: Գրանցվեց նաեւ անակնկալ. Տկաչեւը հաղթեց մրցաշարի թիվ 2 մասնակցին՝ Մորոզեւիչին (1,5–0,5):

Կանանց մրցապայքարում արդեն հայտնի դարձան կիսաեզրափակիչի առաջին երկու մասնակիցները: Աշխարհի չեմպիոնուհի Սե Ջունը պարտության մատնեց Ժուկովային՝ 1,5–0,5: Նույն հաշվով Կովալեւսկայան առավելության հասավ Պենգի նկատմամբ: Իսկ Պետրոսյան-Քին Կանչինգ եւ Սկրիպչենկո-Մարիչ մրցախաղերում հաշիվը հավասար է՝ 1–1, եւ առջեւում արագ պարտիաներն են:

Յուրաքանչյուր փուլից հետո, այստեղ՝ Դելիի «Հայաթ» շքեղ հյուրանոցում, մի տեսակ ավելի տխուր է դառնում, քանի որ շախմատիստների նորանոր խմբեր թողնում են Հնդկաստանը: Պարտվողները, որպես կանոն, ձգտում են ժամ առաջ թողնել մրցաշարը: Բայց կան նաեւ բացառություններ: Ակամայից նրանց մեջ հայտնվել է Իվանչուկը: Իր առաջին իսկ մրցախաղում պարտվելուց հետո նա պատրաստվում էր անհապաղ տուն վերադառնալ Դելի-Աշգաբաթ-Կիեւ չվերթով: Բայց Իվանչուկի բախտից Դելի-Աշգաբաթ օդանավի թռիչքը ուղեւորների փոքր քանակի պատճառով անընդհատ հետաձգվում է: Եվ Իվանչուկը հինգերորդ օրն է, որ անօգուտ ճանապարհորդություն է կատարում հյուրանոց-օդանավակայան ուղերթով:

Իհարկե, պարտվածներից ոմանք, այսպես ասած, կամավոր են մնում: Խոսքը վերաբերում է նրանց, ովքեր աշխարհի առաջնության մասնակից լինելով հանդերձ՝ նաեւ մեկ այլ մասնակցի մարզիչն են: Դրա վառ օրինակը ֆրանսիացի գրոսմայստեր Ժոել Լոթյեն է: Առաջին իսկ փուլում պայքարից դուրս մնալով, Ժոելն ամբողջովին կենտրոնացավ իր տիկնոջ՝ Էլմիրա Սկրիպչենկոյի մարտավկայի պարտականությունների վրա:

ԶԱՐԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Դելի

ԶԻԳԶԱԳ

ՎԱՃԱՌԱՍՐԱՀՆԵՐՈՒՄ

ԳՈՐԾՈՒՄ ԵՆ ԱՄԱՆՈՐՅԱ

7 - 10% ԶԵՂՉԵՐ

YEREVAN-PARIS-LYON
SABERATOURS-SEVAN
ՍԱԲԵՐԱՏՈՒՐ-ՍԵՎԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ-ՓԱՐԻԶ-ԼԻՈՆ

Ավիատոմսեր եւ տուրիզմ
«Սաբերատուր-Սեւան»
ճանփորդական գործակալությունն առաջարկում է.

- Ավիատոմսեր Երեւանից ուղիղ չվերթերով

ARMENIAN AIRLINES swissair KLM BRITISH AIRWAYS АЭРОФЛОТ

տրանզիտ խաղաններով ցանկացած ուղղությամբ եւ ընկերությամբ: Փարիզի օդանավակայանում Ձեզ կդիմավորի մեր գրասենյակի ներկայացուցիչը եւ կհոգա Ձեր բոլոր հոգսերը

- Գնացքի տոմսեր Եվրոպայում
- Հյուրանոցների ամրագրում Հայաստանում եւ արտասահմանում
- Բժշկական ապահովագրություն

375010, ք. Երեւան, Վարդանանց 10
Հեռ. (3741) 52 54 48, 52 85 48, ֆաքս (3741) 56 40 30
E-mail: sabera@arminco.com

Ազգ Ամանորյա հաճելի ԶԵՂՉԵՐ

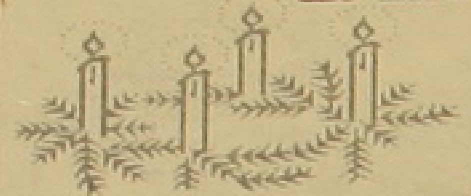

գովազդատուների համար քառ. սմ

150 դրամի փոխարեն 100 դրամ:

Ձեր գովազդը մեր անկախությունն է:

Շտապե՛ք, զեղչը գործում է մինչեւ դեկտեմբերի 30-ը ներառյալ:

Այս ժամանակահատվածում կնքված երկարաժամկետ պայմանագրերն ուժի մեջ են ամբողջ 2001 թ. «Ազգ» օրաթերթում տեղադրվելիք գովազդների համար:

☎ 529353
Fax. 562863
web.site: www.azg.am
e-mail: azg2@arminco.com

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

L&M ապրանքանիշի կազմակերպած խաղարկությունը տեղի կունենա սույն թվականի դեկտեմբերի 9-ին, ժամը 14:00-ին, Մարզահամերգային համալիրի մեծ դահլիճում:

Մուտքն ազատ է (անվճար):

Մինչեւ 18 տարեկան անձանց մուտքն արգելվում է:

«HIGHTECH» ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

աշխատանքի է հրավիրում փորձառու ծրագրավորողների՝ բարձր վարձատրությամբ (ցանկության դեպքում աշխատանք միայն շաբաթ եւ կիրակի օրերին):

Դիմել Արշակունյաց 59 հասցեով, դեկտեմբերի 9–19-ը, ամեն օր, ժամը 9:00–18:00-ը:

Շտապ վաճառվում է

երկու մեքենայի համար նախատեսված ստորգետնյա ավտոտնակ իր բոլոր հարմարություններով:
Հասցեն Եզնիկ Կողբացի 4, բն. 49
Զանգահարել 53-31-28՝ էմմային կամ 55-66-91՝ Նարինեին

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

Ա1 — 8 դեկտեմբեր

9.00 Հայլուր
9.20 Ներկայողնակ
9.55 Երեք երգ
10.10 Շոու «1.02»
10.35 Կարոտ
11.00 Գ/Ֆ «Սառած կալիֆոռնիացին» (ԱՄՆ)
12.40 Բարի ախորժակ
13.00 Հայլուր
13.20 Կոունկ 2000
17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմ «Միշկա+Մաշկա»
17.30 Կարիտալ
18.00 «Լեգո» հեռուստամրցույթ
18.30 Համայնապատկեր
19.00 «Բարի անփարթ»
19.50 Բժիշկ եւ հիվանդություն
20.20 Թեմական կյանք
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 1 լուր
21.50 XX դարի 100 հայերը. Գալուստ Գյուլբենկյան
21.55 Հեռուստակրպարոզ
22.05 Հեռուստասերիալ «Սեղմերի թողություն»
23.00 Ռուբիկոն+
23.40 Հայլուր
00.00 Հայլուր (ռուսերեն)
00.05 Հայլուր (անգլերեն)
00.15 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Գ/Ֆ «Որոշ բաներ Մերիի մասին» (ԱՄՆ)

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

08.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
(8.30, 9.30 Լրաբեր)
10.00, 18.05 Սերիալ «Մորենա Կլարա»
17.00 Մուլտֆիլմ
17.20 Մանկական ժամ «Քեռի Կուզքի պատմությունները», «Գյուղի կատվի հեքիաթները»
18.00 Սերիալ «Մորենա Կլարա»
19.00 Ջոն Լենոն
19.25 Կարճամետրաժ ֆիլմ
20.00, 24.00 Լրաբեր
20.35 Օրը
21.35 «1.02»
21.45 Համերգ
22.00 Հեռուստակամուրջ Երեւան-Բաքու «Նակաշի գիծ»
22.30 Գործարար աշխարհ
23.00 Տեսաֆիլմ
23.30 Ջազ. Չիկ Կորեա, Գերի Բարթըն
00.15 Գիշերային ծրագիր «Սեկտոր PRO»

Ա+

09.30 Սուրհանդակ (կրկնություն)
10.00 Տոմար
11.30 Աստարեզ (կրկնություն)
19.05 Ջղջիկ
19.30, 21.30, 00.00 Սուրհանդակ
20.00 Մուլտֆիլմ
20.10 Մեյ-Դեյ
20.30 Աստարեզ
21.10 Օլայի օրագիրը
22.05 Աշուն 2000 XIII
23.15 Գ/Ֆ «Դյուսիս եւ հարավ» (VI մաս)
00.35 Ակնթարթ
00.40 Գ/Ֆ «Հիմնական բնազդ» (Ֆրանսիա)
(Ավարտին՝ Սուրհանդակ)

Ա1 (Ռուսաստան)

7.00 Բարի առավոտ
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 02.20 Նորություններ
10.20, 17.55 Սերիալ «Բաքելոնյան աշտարակ»
16.20 Մուլտսերիալ «Բոլոր շները ընկնում են դրախտ»
16.45 Աստղային ժամ
17.15 Մինչեւ 16 եւ բարձր
19.25 Սերիալ «Կուսչոփի թիմի բոլոր ճանապարհորդությունները»
20.00 Վավ. դետեկտիվ «Թունավոր խայթ. տարածվում Եվրոպայից»
20.35 Նախաքան. «Կանգառ ըստ պահանջի»
21.45 «Բարի գիշեր, երեխաներ»
22.00 Ժամանակ
23.00 Ֆիլմ. «Կայսրության կրախը. Ռասպուտինի սպանությունը» (4-րդ մաս)
23.50 Սերիալ «Մեւ սենյակ»
00.25 Գ/Ֆ «Մահվան հայացք»
02.35 «Մայք Համմեր»

РТР

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
7.15 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.20, 8.15 Ընտանեկան նորություններ
7.50, 9.50 Քաղաքային նորություններ
8.30 Հարցերի բյուրո, պատասխանների բյուրո
8.50, 10.15 Սեւով սպիտակի վրա
9.30 Հազար ու մեկ օր
10.30 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 «Հեռուստացմփոփիկները»
11.00 Սերիալ «Մանուելա»
12.30 Սերիալ «Սանտա Բարբարա»
13.30 Թոք շոու «Ինչ է ուզում կինը»
14.00 Նոր «Հին բնակարան»
15.30 Սերիալ «Վեներայի հայելու մեջ»
16.25 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.25 Սերիալ «Ընկերները-2»
18.30 Սերիալ «Ամազոնուհին»
20.00 Սերիալ «Սիրո պատմություն»
21.30 Մանրամասներ
21.50 Սերիալ «Մարոսեյկա, 12»
00.30 Լուրերից հետո
00.40 Վավ. ֆիլմ «Բիթլզները. Մոսկվայում 60-ականների առեղծվածը»
01.35 Ուրբաթ երեկո
02.35 Հերթապահ բաժանմունք

@rminco Global Telecommunications — Ինտերնետ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1354 Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության՝ 7. 12. 2000 Գինը՝ 100 դրամ